



Jskd
JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
Območna izpostava Logatec

POTEP V ZGODOVINO MOJEGA KRAJA

**Zbornik mladih literatov
občine Logatec**

Izbor najboljših del
literarnega natečaja 2013

Selektorski izbor in uredništvo
Urška Orešnik

JSKD
Območna izpostava Logatec
November 2013

Kazalo

3	UVOD
5	Z DOMIŠLJIJO V ZGODOVINO
7	ZMAGOVALNE ZGODBE
8	SKRIVNOST DVEH ZAKOPANIH ČAŠ
10	GRAJSKA LJUBEZEN
13	LEPA LENČKA
14	IZGUBLJENA SREČA
17	PAR OČI
19	REŠIL SEM ŽIVLJENJE
21	BELI GROB
23	KEEN – PRIPADNIK TAVRISKOV
26	KAR ZGODILO SE JE
30	EKO, EKO, EKO, KRAVA PIJE KRI
39	OSTALI IZBRANI PRISPEVKI
41	TURKI V LOGATCU
42	MOGOČNIH SEDEM
44	VOJNA JE POVZROČILA VELIKO BOLEČIN
46	POTEP V PRETEKLOST
47	POTEP V PRETEKLOST MOJEGA KRAJA
48	-LOGATEC, 1932-
50	DRHTEČE SRCE
52	SKRIVNOST ČRNE ROKE
54	JAČKA IN LOGATČANI
57	SPOMIN V SRCU
60	GOSTILNIČARJEVO PREMOŽENJE
62	ZADNJI VOJAKOV POZDRAV
65	SPOMINI (Z)BLEDIJO
67	DAN V PRETEKLOSTI
69	MUČNA SOŠKA FRONTA

UVOD

Območna izpostava JSKD Logatec si prizadeva spodbujati mlade na vseh področjih ustvarjanja. Na področju literature s tem namenom vsako leto pripravlja literarne razpise in delavnice, ki jih namenja mladim, osnovnošolcem in njihovim mentorjem, srednješolcem ter študentom.

Letošnjo tematiko smo izbrali z namenom, da bi se mladi podali v raziskovanje lastne preteklosti ter iz zgodovinskih dogodkov v logaški občini črpali navdih za svoje literarno ustvarjanje. Na ta način jih spodbujamo, da se zavedajo svojih korenin ter na ustvarjalen način oživljajo in ohranjajo izročilo prednikov.

Za oblikovanje razpisa in vodenje motivacijskih delavnic je poskrbela sodelavka Urška Orešnik, literarna komparativistka in slovenistka, ki je tudi strokovno vodila potek natečaja, pregledala besedila in pripravila izbor prispevkov za objavo. Na tem mestu se ji srčno zahvaljujem za sodelovanje in njen prispevek pri nastanku letošnje zbirke.

Veselimo se dobrega odziva mladih in bogate bere letošnjega razpisa, katerega rezultate vam predstavljamo v pričujoči knjižici. Svoje prispevke je poslalo skupaj 75 avtorjev, 74 mladih iz logaških osnovnih šol in en študent. V zborniku objavljamo 25 najboljših zgodb. Vsem sodelujočim avtorjem in njihovim mentorjem se zahvaljujemo za sodelovanje in vloženi trud.

Upamo, da bodo naša prizadevanja tudi v prihodnje naletela na plodna tla in prinesla še več dobrih sadov. Predvsem pa, da bodo poleg osnovnošolcev, k sodelovanju pritegnila še kakšnega srednješolca ali študenta več.

Tanja-Pina Škufca,
Vodja izpostave



Doljni Logatec, razglednica iz leta 1898

Z DOMIŠLJIJO V ZGODOVINO

Literarni natečaj Potep v zgodovino mojega kraja je pozval mlade ustvarjalce, naj na podlagi zgodovinskih dejstev, dokumentov, fotografij, razglednic itn. napišejo zgodbo. Izvedli smo tudi delavnico, na kateri smo preizkusili meje naše domišljije in na podlagi različnih virov že osnovali ideje za zgodbe. Literarni obliki, ki sem jih določila, sta bili kratka zgodba in novela – to se je izkazalo za kar velik izziv, saj gre za zahtevni obliki, z lastnostmi, ki terjajo kar nekaj pisateljske veščine. Natečaj je bil razpisan za osnovnošolce, srednješolce in študente. Pri prvih je bil odziv – tudi zaradi sodelovanja z mentoricami, ki se jim za njihovo spodbudo na tem mestu lepo zahvaljujem – zelo dober, dobili smo kar 74 tekstov. Poleg tega pa je na natečaj prispel še tekst iz študentskih vrst. V zborniku vam predstavljamo izbor najboljših tekstov – poleg zmagovalnih še nekaj zgodb, ki si prav tako zaslužijo objavo. Kvalitativno je med posameznimi zgodbami dokaj velik razpon. Kar nekaj zgodb je nastalo na podlagi čudovitih idej, z mnogo potenciala, pa je izvedba tolikanj šibkejša; po drugi strani pa je nekaj dokaj dobro napisanih tekstov, ki pa niso zares zgodbe, bolj pripovedi, ki jim manjka prave ideje. V nekaj primerih bi poanto teksta izboljšal že sam – izvirnejši – naslov. Pa vendar je bilo težko svoj izbor zožiti na besedila, ki bi jih uvrstila v zbornik.

Iz sedmih razredov je na natečaj prispelo 15 besedil. Prvo nagrado si je nedvomno prislužil Filip Petrovčič Renčof z zgodbo Skrivnost dveh zakopanih čaš. V okvirno zgodbo o aktualnem arheološkem najdišču v Logatcu je vpletel zanimivo, pa tudi humorno zgodbo iz časa Rimljanov, z enim osrednjim zapletom. Na inovativen način je povezal sedanost s preteklostjo in ustvaril prepričljivo zgodbo, ki je nedvomno umeščena na območje Logatca. Grajska ljubezen pa je drugo nagrajena zgodba avtorice Natalije Gantar. Kar nekaj zgodb, prispelih na natečaj, je imelo ljubezensko razmerje kot osrednji zaplet, ta pa je ena izmed prepričlivejših. Na inovativen način predstavi glavne like zgodbe in stke prepričljivo ozadje, na katerem se zgodba odvije. Ljubezenski zaplet vsebuje tudi tretje nagrajena zgodba Lepa Lenčka avtorice Nike Rupnik, ki nas popelje v čas turških vpadov. Predvsem živahna jezikovna zgradba teksta in poantiran zaključek dajeta zgodbi poseben pečat.

Sedemnajst besedil pa je prispelo iz vrst osmih razredov. Izmed teh je najbolj izstopala zgodba Izgubljena sreča Gaje Žilavec, ki je s spretno stkano strukturo z okvirno zgodbo, časovnim potovanjem in predmetom, ki ponavadi v noveli odigra pomembno vlogo, zasedla prvo mesto. Drugo nagrado je dobila zgodba s skrivnostnim naslovom Par oči Pie Hozjan, ki gradi na

suspenzu, ki se konča z zanimivo končno poanto – napisom pred jamo, ki zgodbo umesti v lokalno zgodovino. Tretje nagrejena zgodba Rešil sem življenje Nejca Teršarja pa preseneti s svojo prvoosebno in zelo zrelo pripovedjo iz časa 2. svetovne vojne, ki preseže črno-belo slikanje tega časa in se postavi na stran človečnosti.

Izbira nagrajencev med učenci osmih razredov pa je bila nekoliko težja, saj je bilo treba zbrati kar med 42 teksti. Kljub temu je izmed množice prepričljivo izstopala zgodba Beli grob Matica Kunca, ki jo je napisal s presenetljivo jezikovno spretnostjo. Na neusmiljen način prikaže krutost in nehumanost vojnih časov in se tako s svojo sporočilnostjo odločno postavi na stran Življenja in Človečnosti. Drugo nagrajena zgodba z naslovom Keen – pripadnik Tavriskov avtorja Roka Brenčiča nas popelje v čas prihoda Rimljanov na naše ozemlje in spopad s takratnimi keltskimi plemeni Tavriskov. Z zanimivo in napeto zgradbo zgodbo poveže z dejansko arheološko najdbo. Tretjo nagrado pa je dobila zgodba Kar zgodilo se je Sibile Leskovec, ki v zgodovinsko temo vplete konkretne življenjske težave, poleg tega pa zgodbo zaključi neklišesko, z negativnim izidom.

Posebno priznanje pa gre zgodbi Eko eko eko, krava pije kri Tima Uršiča, edinega sodelujočega poleg osnovnošolcev. Tekst z rahlo fantastično oziroma antiutopično noto skuša človeka izriniti z njegovega antropocentričnega prestola, hkrati pa je na simpatičen način vpet v lokalno okolje in zgodovino. Z veliko mero humorja, ironije in sočnega jezika kljub vsemu ohranja neko občo poanto. Naj bo zgled in inspiracija dijakom in študentom, da se v večjem številu odzovejo v naslednjem letu.

Kot bibliotekarka, ki se ukvarja z domoznanstvom, sem presrečna ob rezultatu natečaja – kupom zanimivih zgodb, ki kažejo na to, da je mladim (lokalna) zgodovina lahko navdihujoč vir pisanja. Nezanemarljivo dejstvo je tudi kvaliteta nekaterih zgodb, katerih objava in pohvala bo – upam – navdihnila njihove avtorje k nadaljnjemu ustvarjanju.

ZMAGOVALNE ZGODBE



Cankarjeva posojilnica 1905

SKRIVNOST DVEH ZAKOPANIH ČAŠ

Z mami sva se po pouku peljala po Tržaški cesti mimo arheološkega najdišča. Nenadoma sem zagledal, kako je arheolog iz luknje potegnil dve pozlačeni čaši iz časa Rimljanov. Ustavili smo se na semaforju, zaprl sem oči in v mislih se mi je odvirtela zgodba ...

Daljnega leta 100 pred našim štetjem so se Rimljani šopirili na logaških tleh. Utrdbe so imeli na Hrušici, takrat imenovani Ad pirum. Od tam so imeli dober razgled na Vipavsko dolino, od koder so prihajali trgovci semkaj v notranjost dežele trgovati z različnim blagom. A že nekajkrat se je zgodilo, da so jih napadli barbari, potikajoči se po temnih gozdovih naše dežele, jih oropali in po možnosti še skrajšali za 25 do 30 centimetrov. Prav zaradi tega so na Hrušici čakali izurjeni vojaki rimskega cesarstva. Varovali so trgovce do naslednjega rimskega tabora in za to so bili bogato nagrajani. Trgovci so jim plačali z novci iz najzlahtnejših kovin.

Nekega dne pa je tam na Hrušici čakal na svojo stranko mlad in neizkušen, a močan in dobro izurjen vojak po imenu Sergio. Imel je še sveže kovan oklep, ki naj bi ga ščitil pred sovražniki. Čakal je dolgih triintrideset dni in dočakal mladega trgovca Antuna, doli iz Dubrovnika doma, ki ga je oče poslal prodajat balkansko robo gor na sever. Skupaj sta se odpravila na pot. Prišla sta do Močilnika, tam kjer Ljubljanka izvira že sedmič, in se ustavila, da bi se odžejala s svežo vodo. Mlad Rimljan je moral tja, kamor gre še cesar peš. Trgovec pa je ostal ob izviru in si natočil vode za na pot. Sklonil se je k izviru in v tistem trenutku je iz grmovja nadenj planil barbar, strašen možakar visoke in mišičaste postave, ter mu na vrat pritisnil bodalo. Potem pa je pritisk bodala naenkrat popustil. Mimo trgovčeve glave je namreč švistnila puščica in se barbaru zarila naravnost v srce. Na njegovi srajci se je pojavil velik rdeč madež. Izza drevesa se je ponosno, a še vedno s spuščeni hlačami, prikazal Rimljan. Ko se je zavedel, da je brez hlač, si jih je hitro potegnil do sredine trebuha.

Sergio je stopil do trgovca in ga vprašal: »Ali je vse v redu s teboj, prijatelj?«

»Zdaj je,« mu je odvrnil prestrašeni trgovec Antun.

Nadaljevala sta pot naprej do Emone in se ustavila na mestni tržnici, kjer je Antun prodal svoje blago. Po dobro opravljenem poslu sta se vrnila nazaj v Longaticum in v krčmi nazdravila njunemu prijateljstvu, ki se je stalo v težki preizkušnji. Pozlačeni čaši sta zakopala pred vaško krčmo ob

cesti, da bi del njiju za vedno ostal skupaj.

Odprl sem oči. Še vedno smo stali v koloni avtomobilov pred semaforjem. Arheolog na najdišču ob cesti pa si je še vedno ves navdušen ogledoval čaši, ki ju je našel v izkopani luknji.

Filip Petrovčič Renčof
OŠ Tabor
Mentorica: Bojana Levinger

GRAJSKA LJUBEZEN

V koticu prelepega kraja Logatec, za krošnjami lip in brez, je stal dvorec, ki ga je imela grajska družina iz Planine za vikend. Mnogi vaščani Logatca so jim zavidali in jih grdo gledali, ker so sami imeli tako majhne hišice, oni pa vikend, velik za pet njihovih skromnih domov. Logatec so velikokrat napadali Turki. Proti njim so morali imeti zaščito, da niso vseh pobili.

Branil jih je močan, možat fant z imenom Maksimilijan. Bil je temnejše polti, nekje se je govorilo, da so ga njegovi španski starši, ko je bil še malček, pustili v košari, ko so šli tod mimo. Ni imel ne brata ne sestre, živel je sam. Vaščani so ga imeli radi in on njih. Bil je trmast in svojeglav, vendar močan. Nekega prelepega popoldneva, ko je sijalo sonce, je s kraljevo kočijo prišla grajska družina: gospa Josefina, gospod Marco in zala gospodična Ana Brenda.

Ko so stopili iz kočije, je veter zapihal Ani Brendi skozi lase. Vaščani so jo občudovali, imela je veliko snubcev, vendar nihče ni bil dovolj dober zanjo. Starša sta ji rekla, da bi si pri teh letih lahko poiskala moža in se podala v zakon. Zato je Marco, njen oče, ukazal kraljevemu služabniku, naj gre v Logatec in razglasi, da bo v petek zvečer Ani Brendi izbral moža. Ana Brenda je v joku stekla v svoje sobane in premišljevala, kako bo, ko se bo morala poročiti brez ljubzni. Njen oče je povabil vse bogate mladeniče, ki bi bili pravšnji zanjo. Napočil je petek. Grajska služabnica je pomagala Ani Brendi obleči dolgo rumeno obleko, spela ji je lase v visoko pričesko in Ana Brenda je bila zala kot še nikoli prej. Oče jo je pospremil v plesno dvorano. Prijel jo je pod roko in si zaželel, da bi izbrala pravega.

Marco jo je popeljal do vseh izbrancev. Morala je plesati in govoriti z njimi. Vsi so bili navdušeni nad njo, vendar ona ne nad njimi. Vsi so tako ponosni, si je mislila. Za trenutek je pobegnila na teraso in se tam v miru zjokala. Tedaj je mimo prijahal Maksimilijan. Skoraj ga je pobralo, ko je pred sabo zagledal takšno lepoto. Skočil je s konja in stekel k njej. Vprašal je, kaj je narobe in zakaj se joče. Ana Brenda mu je povedala svojo zgodbo od začetka do konca. Za trenutek je pomislila, kako bi bilo, če bi se omožila z njim. Ni si hotela priznati, vendar je začutila, da ji je všeč. Že to jo je prepričalo, da je prišel k njej in jo tolažil. Skupaj sta šla na sprehod po grajskem parku. Pogovarjala sta se in pogovarjala, si govorila zgodbe iz otroštva. Maksimilian je bil nekako čemerren, ko je Ana Brenda omenila otroštvo. Ko je to opazila, ga je vprašala, kaj mu je. Povedal ji je svojo

zgodbo o tem, kako naj bi ga starši zapustili. Potolažila ga je in se naslonila na njegovo ramo.

Vedela je, da je plemenitega srca. Videvala sta se dan za dnem in se pogovarjala in smejala. Globoko v sebi sta vedela, da nekaj čutita drug do drugega, vendar si tega nista upala priznati. Nekega večera, ko se je Ana Brenda pozno vrnila domov, jo je oče vprašal, kam hodi zadnje čase. Našla je dober izgovor in mu odgovorila, da rada bere knjige ob bližnjem potoku. Čez nekaj časa ji je oče povedal, da ji je kar sam poiskal moža. Zgrabilo jo je pri srcu tako močno, da je v jok zbežala do Maksimilijana, se mu izpovedala in ga poljubila. Maks je bil v šoku in ni vedel, kaj naj naredi, čeprav je vedel, da jo ljubi. Rekel ji je, da ne more biti z njo, ker se ji oče ne bi pustil poročiti s takšnim revežem kot je on. Ni jima preostalo drugega, kot da se odločita, kaj bosta storila. Zato sta skupaj odšla k njenemu očetu in mu povedala resnico. Oče Marco ju je pogledal, se nasmehnil in rekel Ani Brendi, da zdaj vidi, da je res njegova hči. Prav tako je trmasta, kadar nekaj hoče. Povedal jima je, da ji je prav njega tudi izbral za moža, ker je slišal vaščane govoriti, kako pogumen bojevnik je Maksimilijan. Ve, da bo vedno ljubil in varoval njegovo hčer.

Maksimilian in Ana Brenda sta bila tako srečna, da sta se že naslednji dan poročila v dvorcu. Njun duh in duh njunih potomcev pa se še danes sprehaja po obnovljenih grajskih sobanah.

Natalija Gantar

OŠ Tabor

mentorica: Bojana Levinger

LEPA LENČKA

Dogajalo se je v 15. in 16. stoletju, da so Turki vpadali tudi v Logatec. Vse so pokradli, veliko jih je umrlo. Največje veselje je pa bilo, če so kakšno lepo mladenko ukradli.

V Logatcu je tedaj živela lepa Lenčka Lenušič. Pa že priimek pove, da je bila tudi lena, povrhu vsega pa je bila še ošabna. Vsi bi jo imeli za ženo, niso pa vedeli, kakšna je v resnici. Pri vsakem, ki jo je prosil za roko, je pogovor šel takole: »Sem oni in oni iz onega in onega kraja in sem in sem prišel, da vas prelepa gospodična zaprosim za roko!« »Uh kaj ti pa pride na misel, priti predme tako oblečen. Si pa tudi grd, smrdiš in si fejš in si fuj. Izgini!«

Lenčka je bila pa tudi Matiji všeč. To je bil močan fant, a tako reven, da so ga vsi zasmehovali. Pa je zbral pogum, da bi šel pred Lenčko. Na poti je srečal nekega snubca, ki se je ravno vračal. Snubec ga je takoj začel zasmehovati, češ kaj bo opravil, ko sto drugih ni. Matija pa se ni zmenil zanj, le odšel je. Prispel je in prosil Lenčko za roko, ona ga je pa samo nagnala.

Minil je teden in Turki so napadli Logatec. Vse so oropali, vzeli pa so tudi Lenčko. Matija, do ušes zaljubljen, jo je šel rešiti. Previdno je šel za Turki in ko so vsi spali, je rešil Lenčko. Rekel ji je: »Pojdi, te že dohitim, samo še nekaj ukrenem.« »Pah, hodila da naj bi? Nesel me boš in pri tem pazil na mojo obleko in mojo frizuro.« Matiji je ljubezen kar izpuhtela. »Veš kaj! Prav zdajle te lahko nazaj v šotor dam, pa te nihče ne bo prišel rešiti!« Se je razjezil in hotel oditi. »Ne, počakaj! Poročim se s tabo, če me neseš, dolga pot je, ne bom zmogla!« »Prav, nesel te bom, poročil se pa ne bom s teboj. Bi se mati razjezili, če bi tako ošabnico domov pripeljal!«

Matija je srečno prispel domov in živel kot najboljši kmet v mestu. Lenčka pa je, ker je celo mesto izvedelo zgodbo, za vedno ostala sama, saj je nihče ni hotel.

Nika Rupnik

OŠ 8 talcev

Mentorica: Sergeja Šorli Letonja

IZGUBLJENA SREČA

Bil je lep sončen dan, 17. oktober 2013. Nina, mlado sedemnajstletno dekle se je sprehajalo po gozdu. Pravzaprav bi se morala učiti za prihajajoči test iz zgodovine, a ko je odprla zvezke, jo je veselje minilo, zato se je raje odpravila na sprehod. Sprehajala se je po gozdu, ko je nenadoma opazila, da je zašla s poti in se znašla v neznanem delu gozda. Takrat je sredi travnika opazila nekaj nenavadnega. Videti je bilo, kot da bi zrak v sredini valovil. Stopila je bližje, da bi si bolj natančno pogledala, a takrat jo je ta čudna stvar potegnila vedno globlje in globlje v nekaj, za kar je ugotovila, da je nekakšen predor. Končno jo je nehalo vleči in priletela je na trda tla. Ozrla se je okrog sebe in začudeno ugotovila, da ni več sredi gozda. Še več, prepoznala je celo kraj, kjer je bila. Stala je sredi svojega domačega Logatca. A ne Logatca v sedanjosti. Ne, pristala je v Logatcu v času prve svetovne vojne.

Ko si je opomogla od šoka, se je razgledala naokoli in poskušala najti predor, skozi katerega jo je prineslo. A joj! Predora ni bilo nikjer! Vsa prestrašena je Nina vstala in živčno stekla k prvi hiši, ki jo je videla. Potrkala je in odpret ji je prišla gospa, stara okoli petdeset let. »Dober dan! Kaj želiš?« jo je malo sumničavo vprašala. Nina ji je razložila, da prihaja od drugod in da nima kje ostati. Odločila se je, da dejstva, da prihaja iz prihodnosti, raje ne bo omenila. Po nekaj minutah pogovarjanja je gospa končno privolila, da lahko Nina za nekaj časa ostane pri njej. Sedli sta v kuhinjo in se pogovarjali. Gospa ji je povedala, da ji je ime Marija in da je že vdova, ima pa dva sinova, mlajšega, Jakoba, ki ima devetnajst let in živi z njo, ter starejšega, Ivana, ki je poročen in z ženo živi v sosednji hiši. Rekla je tudi, da bo kmalu babica, saj je Ivanova žena noseča. Potem se je od vhodnih vrat zaslišal glas: »Mama! Doma sem!« »No Nina, sedaj boš lahko spoznala Jakoba,« je rekla Marija, nato pa ga odšla pozdravit v vežo. Ko sta hodila proti kuhinji, je Nina slišala, kako Marija Jakobu razlaga o njej. Nato je slišala, da se ji bližata, zato je sedla za mizo. Ravno v tistem trenutku so se odprla vrata in noter je stopila Marija, takoj za njenimi petami pa je stopal najlepši fant, kar jih je Nina videla – Jakob. Imel je peščene lase in modre oči. Bil je precej visok in suh, in Nina se je na prvi pogled zaljubila vanj. Že en pogled je zadoščal, da je ugotovila, da tudi on misli enako. Vpričo Marije nista želela ničesar reči, a pozneje, ko se je Nina odpravila na sprehod, je Jakob prihitel za njo. Sprehajala sta se po ulicah Logatca in se pogovarjala. Drug o drugem sta izvedela marsi kaj, razen tega, da je Nina pravzaprav iz prihodnosti.

Od takrat naprej sta tako preživljala vse dni. Jakob je Nino vozil okrog, ji razkazoval okolico ter jo zabaval na vse mogoče načine. To se je nadaljevalo skoraj dva meseca, nato pa je prišel 26. julij 1914. Jakob in Nina sta se sprehajala po Logatcu, ko sta opazila, da povsod visijo letaki. Na njih je pisalo, da se morajo vsi polnoletni fantje in moške v 24 urah zglasiti pri svojem polku in stopiti pod orožje, kajti začela se je vojna. Nina je prestrašeno pogledala Jakoba, ki je pred kratkim praznoval dvajseti rojstni dan. To je pomenilo, da bo moral oditi tudi on. Jakob jo je pomirjujoče pogledal in ji rekel, da bo še vse v redu. Nato sta odhitela domov, da novico sporočita še drugim. Ko sta prišla domov, sta v dnevni sobi poleg Marije sedela še Ivan in njegova žena. Po izrazu na Marijinem obrazu sta ugotovila, da že ve, kaj se je zgodilo. Ivan je povedal, da se je on že zglasil pri polku in da bo naslednji dan poslan, da se bo boril na soški fronti. Takrat je Jakob vstal in rekel, da gre tudi on k polku. Nina je vstala in šla za njim. Ko sta prispela, je šel on noter, ona pa je ostala zunaj in ga čakala. Čez čas se je vrnil in ji povedal, da bo tako kot Ivan tudi on naslednji dan odšel na soško fronto. Nina je začela jokati, saj jo je bolela že misel na to, da bo morala biti brez njega. Takrat je Jakob pokleknil: »Se boš poročila z mano?« je rekel. Nina, preveč presenečena, da bi lahko odprla usta, je nemo pokimala. Jakob se je zasmel in jo objel, Nina pa je rekla: »Jakob! Preden pristanem, ti moram nekaj povedati... No, jaz... Pravzaprav prihajam iz prihodnosti!« Jakob jo je zaprepadeno pogledal, Nina pa je prikimala in nadaljevala: »Res je. Prihajam iz leta 2013. Nekega dne sem se sprehajala po gozdu, ko me je nek predor posrkal vase in me odložil tu. Tega si najprej nisem znala razložiti, a zdaj vem, da je bila to usoda, da bi te spoznala.« Najprej še vedno nejeverno, potem pa čedalje bolj resno, se je Jakob zastrmel vanjo. »Poglej, vseeno mi je, iz katerega časa si, rad te imam in tega ne bo nič spremenilo.« Nina ga je veselo objela, a ga je vseeno prosila, naj tega pogovora ne omenja nikomur. Ko sta prišla domov, je Jakob najprej povedal novice iz polka, nato pa je prijel Nino in oznanil, da se bosta po vojni poročila. Vsi so jima čestitali, Marija in Ivanova žena pa sta privolili, da bosta medtem, ko Ivana in Jakoba ne bo, pomagali pripraviti vse za poroko. Naslednji dan je bil dan odhoda. Ko so prispeli na železniško postajo, si je Nina snela zlat medaljon in ga stisnila Jakobu v roko:

»Na, imej ga. Za srečo!« Jakob se ji je zahvalil in jo objel, nato pa sta z Ivanom stekla na vlak in se odpeljala, Nina, Marija in Ivanova žena pa

so odšle domov.

Naslednje dni in tedne so večinoma preživele tako, da so se ukvarjale z načrti za poroko. Nato je napočil Ninin rojstni dan, na isti dan pa se je rodil tudi Ivanov sin, ki ga je žena poimenovala po njemu. Zatem so se spet začele priprave na poroko. Vse je bilo že dogovorjeno in pripravljeno, nato pa se je Jakob nekega dne vrnil domov. Vsa vesela ga je Nina stekla pozdravit in ga odpeljat v hišo. Notri sta bili tudi Marija ter Ivanova žena z dojenčkom. Ko sta vprašali po Ivanu, je v sobi nastala moreča tišina in Jakobov obraz se je zmračil. Nerad je povedal, da se prav zato vrača domov. Ivan je namreč v vojni umrl. Vsi so planili v jok. Na koncu je Jakob povedal, da je z vojno opravil in da se ne misli več vračati nazaj. Čez en teden je sledila poroka. Jakob je že stal v cerkvi pri oltarju, Nina pa je zunaj čakala na znak za prihod. Nato se je iz notranjosti zaslišala poročna koračnica. Nina je globoko vdihnila in začela stopati proti cerkvi. A ko se je nagnila, da bi odprla cerkvena vrata, je spet opazila valovanje zraka, kot tisto pri prehodu, ki jo je pripeljal sem in nevidna sila jo je začela vleči in vleči vse globlje v predor, in kot bi mignil je bilo spet leto 2013 in Nina je sedela na travniku.

»Nina! Tukaj si! Povsod sem te iskala!« je zaslišala mamin glas. »Pohiti, k babici moramo!« Nina je vstala in odšla z mamo. Ko so prispeli k babici, je odšla do nje in presenečeno opazila, da babica okoli vratu nosi ravno tak medaljon, kot ga je ona podarila Jakobu. Babico je vprašala, kje ga je dobila. »Veš, to je pa zelo zanimiva zgodba,« je rekla babica. »V moji družini je že več generacij. Med prvo svetovno vojno ga je stricu mojega očeta podarilo neko dekle. Z njo je bil zaročen, potem pa ga je pustila pred oltarjem. Revček je bil tako prizadet, da se mu je čisto zmešalo. Govoril je, da je bila iz prihodnosti in da ga ni zapustila, ampak jo je proti njeni volji odneslo nazaj v njen čas!« Nina ni mogla verjeti svojim ušesom. Oh, če bi babica vedela resnico.

Gaja Žilavec
OŠ Tabor Logatec
Mentorica: Barbara Facija

PAR OČI

»Te jame ni obiskal še nihče. Midva bova prva, ki bova razkrila to skrivnost,« je Juretu zavpila Marija. »Imaš vrv?« Podala mu jo je in on jo je zavezal za najdebelejše drevo in okrog njenega pasu.

»Spuščam se. Ne spusti me, ker spodaj vidim jarek,« mu je Marija zavpila iz votline. Nato pa se je še Jure sam spustil k Mariji, ki je stala na majhni skali sredi vode. On pa, ki je bil že po naravi bolj umazan dečko, je pristal kar v vodi. Ko sta prižgala svetilko, sta pred seboj zagledala majhen par oči, ki ju je gledal malo prestrašeno, malo radovedno, a se ni želel razkriti, ker se je skrival za skalami. Marija se je malo prestrašena stisnila k Juretu, saj je bila vendarle kot vsako deklo bolj prestrašena, Jure pa se je hotel pred Marijo malo pokazati in biti heroj. Nato pa sta zaslišala nekaj glasov, ampak ne človeških, se jima je zdelo. Začela sta hoditi. Hodila sta malo po vodi, malo pa po kopnem. Želela sta ugotoviti, kje se jama konča in kje začne, saj to ni bila edina jama, v kateri sta bila. V njenem kraju je bilo ogromno jam in Marijin oče je bil jamar, zato je tudi ona ogromno vedela o jamah, saj ga je vedno povprašala po kakšni, še posebej od takrat, ko sta se z Juretom začela družiti.

Bila sta tiho, saj sta želela slišati glasove oz. pogovor, ki se jima je zdel, da ni človeški. Vedno bolj so se jima glasovi bližali, kar naenkrat pa je Jure kihnil, Marija pa padla v vodo in glasovi so utihnili. In tako nista mogla več naprej, saj je Marijo zelo zeblo, Jure pa se je zanjo bal, da se ne bi prehladila. In tako je bilo raziskovanja za ta dan konec. Naslednji dan sta se dobila na istem mestu kot prejšnjič in naprej raziskovala. In tako tudi dneve za tem in tedne, odkrila sta, da je v vsaki jami škratek, ki jo pazi. Ampak še vedno nista odkrila, kaj bi bile tiste oči v Skrivnostni jami (tako sta jo poimenovala), zato sta se odpravila zgodaj zjutraj tja, se usedla na skalo in čakala. Kar naenkrat pa je Jure zakričal: »Marija, pazi!« in Marija ga je pogledala in se zahvalila, nato pa jo je pogoltnila neka žival, podobna zmaju. Sledila je tišina ... smrtna tišina. Jure kar ni mogel verjeti, kaj se je pravkar zgodilo. »Kdo mi sedaj sploh še ostal?« se je začel spraševati. »Koga imam ... ? « Zelo je bil žalosten in potr, da mu je v glavo kar naenkrat šinila misel, da bi bilo bolje, če tudi njega več ne bi bilo, saj drugače ne bi mogel preživeti. In res, spomnil se je, da ima s sabo še vrv, ki mu je lahko v pomoč. In že je v naslednji minuti izginil tudi on.

Če se sprehajaš in poiščeš to jamo, boš pred vhodom našel dva križa, na katerih piše:

† Marija 1962–1971

† Jure 1961–1971

Pia Hozjan
OŠ 8 talcev Logatec
Mentorica: Jasna Brenčič

REŠIL SEM ŽIVLJENJE

Leta 1941 se je začela druga svetovna vojna, ko so mojo domovino zasedli Nemci in Italijani, zato sem se odločil, da grem med partizane in poskušam obraniti svojo deželo pred tujci.

Že odkar se je začela vojna, se bojujemo z Italijani. Jaz sem v 2. logaškem bataljonu. Nisem prepričan, kako je moj tovariš izvedel za zaupen pogovor krajevnega župnika z Italijani. Uspelo mu je, da je komandirja pregovoril, da bi šli k tistemu župniku in ga o tem malo povprašali. Šli smo okoli cerkve in ko smo nameravali oditi, sta iz cerkve prišla dva Italijana. Takrat smo ugotovili, da ima župnik nekaj za bregom. Aretirali smo ga in preiskali cerkev. Pogledali smo vsepovsod, samo še spovednica je ostala. Šel sem pogledat še v spovednico in tam je bilo Sveto pismo ter v njem zataknjen list. Ko sem ga potegnil ven, je bil list še vlažen. Povohal sem ga in imel je vonj limone. Pozneje smo ugotovili, da je bilo na listu z limoninim sokom zapisano skrivno sporočilo: »Italijani naj v Zaplano hitro pošljejo trideset pušk, kakor je bilo naročeno že v prejšnjem pismu, kajti ves načrt lahko odkrijejo partizani in preprečijo izvedbo akcije.« Ta podatek nam je pomagal, da smo res lahko preprečili akcijo Italijanov. Prišla je italijanska okrepitev vojakov. Presenetili smo jih, ko so prišli do cerkve. S strelji naših pušk smo jih pokončali. Partizani smo župnika odpeljali s seboj v naš tabor, kjer smo tisti dan taborili. Tabor smo imeli postavljen na Vranjih pečinah pri Šentjoštu. V tistem času vojne je bila zelo močna propaganda s strani italijanske vojske, zato so ljudje po vaseh množično prestopali z naše strani, kjer sem bil jaz partizan, na stran bele garde. Veliko so k temu prispevali tudi župniki, verjetno je tudi naš ujetnik sodeloval pri tem. Moji tovariši so hoteli župnika kar takoj ustreliti in s tem pokazati ostalim vaščanom, da bo, kdor ne bo poslušal in se strinjal z našimi dejanji, takoj odstranjen. Jaz pa sem temu nasprotoval in sem komandirja pregovoril, da župnika izpustimo, ker bomo s tem dejanjem pri ljudeh, ki so vsi precej verni in verjamejo v Boga, bolje zapisani. Župnika smo čez dva dni res izpustili. Jaz sem ga spremljal do vasi, kjer je imel dom in cerkev. Iz tiste vasi, kjer je živel župnik, se nam je čez štirinajst dni pridružilo devet fantov in ti so vedeli povedati, da je župnik rekel, da pri partizanih le ni tako slabo, kot je slišal govoriti.

Vojna se je leta 1945 končala in vsi je niso preživel. Župnik in jaz sva

jo, tako da sem po vojni odšel k njemu na obisk, kjer je maševal, po maši pa sva ob dobri kapljici obujala spomine na ta čas. Zahvalil se mi je, da sem takrat pametno ravnal in mu rešil življenje.

Nejc Teršar

OŠ Tabor

Mentorica: Bojana Levinger

BELI GROB

Na gozd ob reki se je spustila tema, s temo pa je padla megla. V strm klanec se je vzpenjala mlada mamica s šestmesečnim sinom, poleg njiju pa je hodil vojak, ki je nedolgo tega pobegnil iz vojske.

Bilo je dva dni, od kar ju je srečal ob potoku. Vojaki njemu sovražne vojske so preganjali ženske in med njimi je z otrokom v roki stala mlada mati. Vojak Bernard je z njo in otrokom pobegnil v neznane gozdove. In tako, komaj dva dni po tistem, tavajo po gozdu, ki jim je neznan.

Drugi dan, drugo noč in ves ta čas je ženska le jokala, tako da Bernard ni dobil priložnosti ogovoriti jo. A ta večer se je zdel drugačen. Njen jok se je ustavil. Prvič, odkar izgubljeni tavajo po gozdu, ga je pogledala v oči. Strmeče se je zazrla vanj, in v njej je opazil strah in sovraštvo. Gledala ga je, kot bi ji storil kaj žalega.

»Bernard,« pomolil ji je ožuljeno roko. Tedaj je ona odvrnila pogled z njegovega obraza in se posvetila otroku.

»Le še uro hoje, potlej zakurim ogenj,« ji reče in jo pogleda. Pokimala je. Nenadoma se je počutil olajšano, a še vedno se strah ni polegel. Vedel je, da če bi jih našli same sredi gozda, bi vse tri ubili brez slabe vesti. A tega se je zavedala tudi ona. In ob vsem, kar se ji je pletlo po glavi, je bila najhujša misel na njeno družino. Spomin se ji je vrnil na dan, ko je vojska zajela njeno vas. Spodili so jih iz hiš in jih pobili. Njen mož ji je naročil, naj s sinom pobegne skozi klet. On pa bo odšel z ostalimi tremi otroki. Ona z najmlajšim je vojski resda ušla, a njega in ostale njune tri otroke so zajeli. Postavili so jih v vrsto. Njen mož je stal v stari strgani srajci in umazanih hlačah. V rokah je stiskal pest najstarejšega sina, ta je stiskal pest svoje sedemletne sestre, ta pa je čez ramena k sebi stiskala najmlajšo, štiriletno, sestrico. Vsi od otrok so nosili stare očetove sprane srajce in bili so bosí. Tresli so se od strahu in mrazu.

Pred njih se je postavil mlad vojak z mitraljezom v rokah in dovolj je bil en sam pritisk na petelina, da so vsi štirje z rdečimi madeži zgrmeli v deroč potok za njimi.

Iz težkih misli jo je spravil otrokov jok. »Spet je lačen,« je pomislila. A ni mu dala jesti, pustila ga je, naj joče. Iz temnega gozda so prišli na jaso. Ustavili so se. Bernard je z ramena odvrigel puško in star znošen nahrbtnik. Obrnil se je k ženski in ji pomagal, da je sedla na travnata tla. Nekaj časa je strmel v otroka, nato pa vstal.

»Prav, zdaj grem po nekaj vej. Takoj bom nazaj.« Ker je pričakoval odgovor,

je še nekaj časa obstal, a nato se je obrnil proti gozdu. Ni vedel, kje točno naj bi bili, a ko je pogled odvrnil od gozda, ga je usmeril v bližnji hrib. Prehodil je nekaj poti in se zagledal vanj. Tam je stala kamnita baraka. Proti jasi, na kateri sta se ustavila, je strmelo majhno okno, ki je bilo močno osvetljeno. A to svetlobo je nenadoma zatemnila visoka postava. Očitno je bilo, da pogleduje proti njima. Luč ugasne.

Utrip Bernardovega srca ponori. Zasukal se je in se skrila za nekaj vejami v mračni hosti, ki je obdajala okrogel travnik. Veje za njim so se gibale v ritmu močnega vetra. Nebo nad njim je bilo oblačno in je zakrilo polno luno.

Zaslišal je glasove. Prihajali so od zgoraj, od tam, kjer je stala baraka. Glasovi, ki so bili vedno glasnejši, so prestrašili tudi žensko. K sebi je z desno roko močno privila otroka, ga zibala in mu začela prepevati uspavanke. A v drugi roki je nosila rože. Bele rože, ki jih je Bernard opazil prvič v življenju. Nenadoma so se iz megle zarisale temne postave visokih moških. Bilo jih je sedem, mogoče osem. Vsak od njih je bil oborožen. Pristopili so k njej. »Kdo si?!« je vpil tisti, ki ji je stopil najbližje. »Kdo si?!« je ponovil. A ona je molčala. Glavo je zakopala k otroku. Vojak je pristopil k njej in jo zgrabil za lase. Povlekel jo je in stresel. A ona je ostala brez besed. Stegnil je roki in ji z vso silo iz naročja vzel sina. Takrat se je prestrašila in se kleče vrgla za sinom. A ga ni dobila nazaj. Vse, kar je tisti trenutek dobila, je bila močna brca v obraz. Vrglo jo je na hrbet. Dete je začelo vpiti in vojak se je drl, naj utihne. »Pusti ga na miru!« je v solzah vpila nanj. Pogledal jo je in se zarežal. Iz desnega žepa je povlekel oster nož in otroku prerezal vrat. Prek majhnega vratu se je ulila živordeča kri. Vojak je otroka zalučal na tla. In takrat se je ženska ulegla na tla in obraz pritisnila na zemljo. Nek drug vojak je stopil iz vrste in na njeno glavo položil pištolo. Zaslišal se je strel in obležala je v blatu.

Bernard, ki je izza majhnega grma vse opazoval, se je sesedel na tla poleg visokega hrasta. In zdelo se je, da je minila cela večnost, preden so odšli. Takrat je stopil na jaso. Z roko jo je prijel za ramo in ji obrnil glavo. Zazrl se je v njen obraz. Bila je blede. In blatna. Z golimi rokami je poleg nje pričel kopati. Skopal je plitev grob in vanj položil mater in njenega otroka. Ko ju je prekril z zemljo, je čez grob položil bele rože.

Vir: ostanki kamnite hiše na Celerijah

Matic Kunc
OŠ Rovte

Mentorica: Ljudmila Treven

KEEN - PRIPADNIK TAVRISKOV

Še danes se živo spominjam, kako so Rimljani osvojili Velike bukve. Sem pripadnik Tavriskov, ljudstva, ki je živelo na območju današnjega Logatca. Ime mi je Keen in naj vam povem svojo zgodbo.

Vse se je začelo, ko so Rimljani prišli na naše ozemlje. Bili so neusmiljeni. Tla so bila prekrita s krvjo mojih bratov in s solzami njihovih žen in otrok. Začeli so postavljati tabore in niso imeli namena iti, dokler vsi ne umremo ali zbežimo. Jaz nisem hotel nič od tega. Jaz sem bolj strateške vrste človek in sem naredil načrt, kako pregnati Rimljane iz naših krajev. Neke noči sem se odpravil, da bi naredil prvi korak, ki se je glasil: Zamaskiraj se v sovražnika. Prvega koraka ni bilo ravno lahko narediti, Rimljani so namreč vedno stražili svoj tabor. Zato sem vzel svoj kratek meč in samostrel z eno samo puščico. Splezal sem na drevo in čakal, da pride kdo mimo. Nisem dolgo čakal, kajti kmalu je prišel. Vanj sem nameril svoj samostrel in sprožil. Ko sem videl, kako se je zgrudil po tleh, me je zajel val krivde in žalovanja, ampak zdaj ni bilo več poti nazaj. To je bil moj prvi uboj. Potiho sem splezal z drevesa in se odplazil do trupla. Legionar je imel odprte oči in usta, iz vratu pa mu je gledal zadnji konec puščice. Krvi ni bilo veliko, samo na njegovi že tako krvavo rdeči tuniki jo je bilo malo. Prav zares strašljivo je bilo, ko sem mu slekel njegov oklep, mu vzel meč in zaprl njegova usta in sinje modre oči. Truplo sem zavil in ga vrgel v neko luknjo med koreninami enega izmed dreves. Začelo se je daniti. Hitro sem oblekel oklep in čelado, si opasal meč iz zavezal sandale. Prav zanimivo, kako podobno sem s tem oklepom izgledal kot tisti vojak, ki sem ga ubil. Prvi korak mi je torej uspel. Zdaj je čas za drugi korak, ki se glasi: potuhni se med sovražnike in jih oviraj. Kako jih bom oviral, še nisem vedel, vedel pa sem, da če hočem priti v tabor, moram priti dovolj zgodaj, saj se ob sončnem vzhodu straža zamenja. Sonce je že začelo vzhajati. Začel sem teči. V nekaj trenutkih sem bil že tam. Ko sem prišel, se je tudi drugi stražar odločil, da je njegove izmene konec in skupaj sva odkorakala v tabor. Tabor je bil velik in obdan je bil z lesenim obzidjem. Ampak na moje presenečenje tam ni bilo šotorov, ampak kamnite hiše z opečnatimi strehami. Začeli so že graditi rimljansko naselje. Zato tudi ni nikoli napadla cela legija. Večina vojakov je gradila, sto vojakov pa je poskrbelo za obrambo in občasni napad. Nad vrati hiš je bilo vklesano, za kaj so namenjene. To vem, ker me je oče, ki je bil pobegli rimski vojak naučil, kako brati, pisati in govoriti v latinščini. Zavil sem v jedilnico, ker je veliko vojakov korakalo tja. Dišalo je po vinu, pečenem

mesu in po ribah. Okoli velikih miz so bili postavljeni stoli okoli ene manjše mize, čisto na koncu jedilnice pa celo na videz zelo udobna ležišča. Sestradan sem bil in sem se usedel na prvi prazen stol. Ko so bili vsi stoli polni, so kuharji na mize začeli nositi hrano. Vsak je dobil krožnik s pečenim mesom oblitim z omako, ki je dišala po ribah in čašo vina. Ko sem pojedel svoj zajtrk, sem šel (tako kot drugi stražarji, ki so stražili ponoči) v malo večjo zgradbo, ki je bila očitno vojaška spalnica. Ulegel sem se in zaspal. Zbudil me je zvonec v tej sobi. Pogledal sem skozi okno. Še vedno je bil dan. Poveljnik je dajal navodila za naslednjo izmeno straže. Za stražo je izbral tudi mene. Rekel je, da bomo od danes naprej stražili po parih, zato je določil vsakemu vojaku, ki ga je izbral, še partnerja. Jaz in moj partner sva šla stražiti obzidje na določeno mesto. Ko smo bili vsi na svojih mestih, je spregovoril: »Kako ti je ime?« Nekaj trenutkov sem bil zmeden, kajti to je bil ženski glas potem sem se pa tudi jaz oglasil: »Saj ti si ženska!«

»Ja, res je. Kako ti je ime?«

Hitro sem si izmislil: »Albus sem. Kako je pa ime tebi?«

»Canna.«

»Kako si prišla v vojsko, Canna? Mislil sem, da ženske ne morejo biti v vojski.«

»Cesar je moj bratranec. Prepričala sem ga, da me je pustil v vojsko.«

In tako sva klepetala do večera. To je bil zares prijeten pogovor in izvedel sem marsikaj o Rimu, kar mi bi lahko pomagalo pri mojem načrtu. Canna je bila lepa. Imela je rjave oči, raven špičast nos in kratke črne lase. Za dekle je bila tudi dokaj visoka. Ko se je stemnilo, sta naju zamenjala druga dva vojaka, midva pa sva odšla na večerjo in potem v spalnico. Počakal sem, da vsi zaspijo, potem pa sem se odkradel iz spalnice. Ko sem prišel do obzidja, sta pri vhodu stražila dva legionarja. Rekel sem jima, da sem, medtem ko sem stražil, izgubil figurico Jupitra in da mi je ta figurica zelo pomembna. Ta izgovor se mi je zdel tako slab, da sem bil zelo presenečen, ko sta me spustila skozi vrata. Hitro sem stekel domov in si snel čelado, da bi me moj brat lažje prepoznal. Ko sem prišel, je že spal. Ime mu je Kore. Zbudil sem ga. Najprej me je že hotel zabosti, potem je pa videl, kdo sem. Povedal sem mu svoj načrt in zakaj sem oblečen kot legionar. Dogovorila sva se, da naslednji dan spet pridem. Stekel sem nazaj v rimski tabor in v spalnico. Ko sem se naslednje jutro zbudil, sva bila v prostoru samo jaz in Canna. »Dobro jutro zaspanec,« je rekla, ko sem vstal.

»Dobro jutro Canna,« sem rekel z zaspanim glasom.

»Ravno se odpravljam na zajtrk. Greš z mano?« Privolil sem in odpravila sva se v jedilnico. Poveljnik naju ni določil za stražo, zato sva šla na kratek sprehod. Pogovarjala sva se in se smejala. Bilo je zares lepo.

Nazaj sva prišla ravno pravi čas za kosilo. Popoldne je iz Rima prišlo potujoče gledališče. Ogledala sva si predstavo, ki je nisem ravno razumel. Verjetno zaradi tega, ker ne poznam Rima tako dobro kot drugi legionarji. Ampak njej je bila predstava všeč. Smejala se je in tudi jaz sem bil dobre volje, saj sem lahko občudoval njen nasmeh. Po večerji smo šli nazaj v postelje. Jaz sem spet počakal, da vsi zaspijo in odšel. Kore tokrat ni spal. Buden me je pričakal ob ognjišču. Začela sva izpopolnjevati moj načrt. Predlagal sem, da naslednjo noč Tavriski napadejo. Strinjal se je s tem načrtom. Kmalu sva se poslovila in odšel sem nazaj. Odkradel sem se nazaj v posteljo in zaspal. Ponoči sem imel čudne sanje. Sanjal sem o vseh 25 letih svojega življenja. Bilo je, kot da bi vse, kar se mi je v življenju zgodilo, še enkrat doživel. Zbudil sem se na tleh zraven postelje. Skoraj vsi drugi vojaki so še spali. Canna ni bilo v postelji. Odhitel sem v jedilnico in se usedel na stol zraven nje. Prišel sem ravno pravi čas. Hrano so že začeli nositi na mize. Canna je bila videti slabe volje, zato nisem začel pogovora. Po zajtrku sem šel nazaj v šotor. Poveljnik je razglasil, kdo je straži popoldne. S Canno sva bila spet na vrsti. Čez dan se ni zgodilo nič posebnega. Popoldne pa sva s Canno stražila. Nisva veliko govorila. Ona je bila slabe volje (nisem je vprašal zakaj), jaz pa sem bil preveč zamišljen glede noči. Ko se je začelo mračiti, pa sem spregovoril: »Canna, danes napadejo Tavriski.«

»Kako to veš?« je odgovorila. Povedal sem ji, kdo sem v resnici, zakaj sem prišel v vojsko in izdal sem ji naše načrte. Na koncu sem še rekel: »Canna, pobegniva stran od tod. Stran od Rimljanov in Tavriskov.« Nato sem začutil ostro bolečino v trebuhu. Zabodla me je. »Ti si izdajalec! Izdajalce sovražim bolj kot vse na svetu!« je zakričala. Potem sem videl samo še belo svetlobo.

Umril sem, ampak še naprej živim kot duh. Kot duh sem videl, kaj se je zgodilo.

Tavriski so napadli, ampak Rimljani so bili na to pripravljene in so jih porazili. Moje truplo z nožem v trebuhu so zvlekli na Velike bukve in ga zakopali. Rimljani so kmalu za tem osvojili Velike bukve. Postale so del mesta, z imenom Logatec. Dva tisoč let pozneje so arheologi našli nož, s katerim sem bil ubit in še dva druga. Logatec in njegov razvoj spremljam še danes. Verjetno se sprašujete: »Kaj pa se je zgodilo s Canno?« Canna je umrla osamljena v Rimu, brez družine in brez prijateljev.

Rok Brenčič

OŠ Tabor Logatec

Mentorica: Barbara Facija

Kar zgodilo se je

Bilo je lepo sončno jutro in v šoli smo imeli naravoslovni dan na temo Rimljanov. Ravno sem odhajala na zajtrk. Mama je v kuhinji spet pomagala jesti babici. To mi je šlo pri nas tako na živce, bili smo tako staromodni in brez denarja. Odkar je še pred mojim rojstvom izginil moj oče, smo se komaj preživljali skozi mesec. Mama mi je povedala, da je bil zgodovinar in arheolog, ter da je izginil nekoč, ko je iskal ostanke Rimljanov v Logatcu. Moj starejši brat Tim, ki je bil zmeraj tako samovšečen in se ni niti malo brigal za svojo ljubo družino, je imel prejšnji dan prometno nesrečo. Vedela sem, da bo brez njega težko živeti, a sem bila vesela, saj se nikoli ni vedel kot brat. Sicer pa nisem hotela užaliti mame, ki je sinoči jokala tako močno, da sem se morala jaz pogovoriti s policijo. Videlo se ji je, da ni nič spala. Imela je globoke podočnjake. »Ljubica, hitro pojej, šolo imaš čez deset minut,« mi je rekla z narejenim glasom. Sovražila sem šolo, vsi so me imeli za neumnico. Otožno sem ji odgovorila: »Kaj ne bi bilo dobro, da bi ostala doma. Mama ... Saj veš, Tim ...« Globoko je zajela sapo in odgovorila: »Nočem, da zaradi njega manjkaš v šoli!« In tako nisem imela izbire.

Avtobus pred šolo je že brnel in stekla sem, da ne bi zamudila še bolj, saj so me morali spet čakati. Učiteljica je že začela s svojimi pridigami: »Spet zamujaš, Ela! Naslednjic te ne bomo čakali!« »Oprostite, bom drugič poskusila hitreje,« tako sem pogled vrgla na ljudi v avtobusu. Vsi so nekaj šepetali. Usedla sem se na najbližji sedež. Takoj zatem je učiteljica začela: »Tako, danes gremo v zgodovinski muzej ...« »Glasneje! Nič ne slišimo!« so zakričali v zadnjem delu avtobusa. In začela se je še ena od bednih voženj z avtobusom.

Ko smo prišli v muzej, se mi je vrtelo in nisem bila čisto pri sebi. Zgodilo se ni nič posebnega, dokler nam niso pokazali nove najdbe. Bil je zarjavel železen ključ. Vodič nam ga je podal, da smo si ga lahko ogledali. Zmeraj bolj se mi je vrtelo in komaj sem še kaj videla. Končno je ključ prišel do mene in vzela sem ga v roke. V tistem trenutku pa ... bila je sama črnina, zdelo se je, kot da padam.

Moje veke so bile zlepljene in komaj sem jih odprla. Oči so me zapekle. Pred njimi je vladala belina, ki se je počasi prevesila v modrino. Stisnila sem pesti in začutila, da imam v eni roki trd predmet. Poskusila sem sesti, a moje trebušne mišice niso bile kaj prida prepričljive. Končno mi je uspelo. Obrnila sem glavo v desno, v levo in videla samo ... zeleno travo. Nič mi ni bilo jasno. Šele tedaj sem ugotovila, da me ena roka močno peče. Bliskovito sem vstala in vrgla predmet, ki je bil v njej na tla. Bil je tisti ključ

in kar gorel je, da se je trava okrog njega nemudoma izsušila. Roka me je pekla, kot bi bil na njej živi ogenj. »Aaaaaaaa, kaj se dogaja? Aaaavč!« kričala sem kot zmešana. Čez nekaj minut je bolečina otopela. »O moj bog, kaj je to?« spomnila sem se, da imam okrog vratu ruto. Strgala sem si jo dol in z njo povezala dlan in spet prijela ključ. Nato je nekdo z močni glasom zakričal: »Heeej, ti! Kaj delaš tukaj? Kdo si? In s kakšnim namenom si na naši zemlji?« Oči me niso varale, v daljavi je bilo deset mož na konjih. Eden je bil oblečen bolj svečano kot drugi. In prav ta je še enkrat zakričal: »Kdo si?« Streslo me je zaradi njegovega prodornega glasu. In ker nisem nič odgovorila, je nadaljeval: »Zakaj si tako tiho?« Bili so že dovolj blizu, da sem lahko razločila obraze. Nato je poveljnik, vsaj mislim, da je bil, zakričal: »Primate jo! Z nami bo šla! Ko jo bomo vrgli v ječo, bo spregovorila!« Ob misli na ječo me je zmrazilo. Še vedno mi ni bilo jasno, od kod so prišli in kako sem jaz pristala na travi. Še malo sem počakala in se počasi obrnila. Z vso hitrostjo, ki je bila v meni, sem začela teči. Za tem je sledil top zvok kopit ob zemljo. Tekla sem in tekla, kolikor so me nesle noge. Ob strani so me začeli prehitovati in v rokah so držali sulice. Bilo me je groza. Ključ sem v rokah stiskala kot najdražji predmet na svetu. Šele zdaj sem lahko razločno videla, da nosijo oklepe. Nekdo je prišel za mano in me udaril po glavi. In vse, kar sem videla, so bile lise, ki so mi plesale pred očmi.

Občutek mokrote me je zdramil in vame je pljusknila voda. Roke so bile zvezane. Nekdo je rekel: »Povej, kdo si, ali pa ti bo huda predla!« »Kaj? Jaz ... bila sem v muzeju, sedaj pa to ... kje sem? Katero leto je?« sem zmedeno vprašala. Še en pljusk vode ob moje telo. Začelo me je zebsti. Verjetno so me že nekaj časa poskušali zbuditi. V moji glavi se je pojavila topa bolečina, verjetno od udarca, ki mi ga je takrat namenil eden od vojakov. Nekdo je spet zarenčal: »Ti ne boš mene nič spraševala! Pokličite Generala, takoj!«

General se je zdel prijazen, ko me je ogovoril: »Praviš, da si bila v muzeju?« »Da,« sem odgovorila. Tisti, ki me je prej nadiral, je rekel: »General ...« »Kaj je?« je nepotrpežljivo vprašal. »Tale ključ je imela v rokah. Po mojem je vohunka, kdo bi sicer imel izgubljeni ključ naših podzemnih predorov.« General mu ga je vzel iz rok in z njim odkorakal proti vratom. »Odvežite jo, primerno oblecite in privedite k meni!« Vsi so se spogledali, meni pa je odleglo. Oblekli so me v še bolj razcapane obleke, kot sem jih imela prej.

Pripeljali so me v sobo, v kateri je bila dolga miza s stoli. Pustili so naju sama. Z globokim glasom je rekel: »Dobrodošla na Ad Pirumu. Tukaj mimo poteka glavna

cesta. Jaz sem General. Kako je ime tebi?« »Ela.« Takoj me je prešinilo in nisem se morala ustaviti: »Zakaj ste me rešili iz rok tistih bebcev? Zakaj sploh sem tukaj? In ali mi lahko kdo pove, katero leto je?« Bila sem histerična. »Tudi jaz sem se to spraševal, ko sem prišel sem. Sodeč po tvojih oblekah in govorici nisi iz naših krajev. Hm, praviš, da ti je ime Ela. Preden sem jaz prišel sem, naj bi moja žena rodila deklico po imenu Ela. Kako se pišeš?« Hitro sem odgovorila: »Lokovič, gospod. Ste rekli, da ste PRIŠLI na ta svet? Ampak, kako?« Ob priimku so se mu oči razširile, vendar je počasi nadaljeval: »Včasih sem bil arheolog in zgodovinar, nekoč pa sem se znašel tukaj, bog ve kako! Včasih mi je bilo ime Damjan.« Lahko bi bil moj oče. S težkim srcem sem nekaj vprašanj zadržala zase. Nekdo je potrkal na vrata in vstopil: »General, tukaj so,« in je odšel. »Ah, spet to zasedanje. V kot se postavi, tam imaš vrč, vse, kar moraš narediti, je, da poskrbiš, da bodo imeli zmeraj polne čaše,« mi je na hitro rekel. »Kaj? Kdo?« In so vstopili sami fini gospodje. Vsaj lahko bi se jim tako reklo. Ko so se posedli, se je začel dolg pogovor.

Po nekaj urah, vsaj zdelo se mi je tako, so pogovor končali. Slišala sem veliko zaupnih informacij, torej je to pomenilo, da mi je General zaupal. Vseeno pa mi misel na mojega očeta ni dala miru. General je bil točno tak, kot moj oče, ko mi ga je opisovala mama. Kaj pa, če je bil? Po tem, kar se je zgodilo meni, sem bila skoraj prepričana, da je bil on. Čudno, sreča v nesreči. Spat so me dali v hlev k živalim, kjer je vse tako smrdelo po gnitju. A kljub temu me je kmalu zmanjkalo, ni lahko cel dan stati na nogah. Nekdo me je prijel pod roko in me postavil na noge. Bila sem še omotična in se sesedla nazaj na tla. Poskusil je še enkrat, a me noge niso zdržale. Primazal mi je klofuto. »Si bila ti? Si ti izdala zaupne informacije, ki so se jih včeraj dogovorili generali? O prevozu zlata! Saj se spomniš! Ne delaj se neumne! Vemo, da si bila ti, saj si bila ti edina poleg generalov v tisti sobi! Pa daj, vstani že, no!?!« kričal in pljuval je, kot bi bila gluha. »Pridi, h Generalu greva!« je osorno izjavil.

General je bil v svoji sobi in gledal skozi okno. »Razočarala si me, Ela, mislil sem, da si mi podobna in ti lahko zaupam. Vrzite jo v ječo!« Saj sva si podobna, moj oče si! Spreglej že to! A ni bilo časa za moledovanja, ker sem spoznala, da so me izdali. Vojaki so me prijeli in vodili čez dvorišče. Ta kraj sem že nekje videla. Ampak od kod? Saj res, točno taka je bila utrdba na Hrušici. Je bilo mogoče, da sem potovala v času? Zdaj sem se spomnila ključa. On ga je vzel, General! Moral je nekaj vedeti o tem, kar se mi je zgodilo. Navsezadnje, če je bil ...

Iz sanjarjenja so me zbudili grozni kriki, kot bi nekoga mučili. Postajalo je vedno glasneje, za trenutek prenehalo in se spet nadaljevalo. Kar naenkrat

smo se znašli v predoru in srce mi je bilo, da bi ga lahko slišali na kilometre daleč. Ječar je v rokah držal baklo in vse se je zdelo še grozljivejše. Spuščali smo se po stopnicah. Njegovi ključi okrog pasu so tolkli drug ob drugega in ustvarjali grozen prizvok. Prispeli smo. Ampak kam? Bila je ena sama črnina, le nekaj svetlobe je pronicalo skozi line visoko pod stropom. Ko se je moj vid privadil na temo, sem razločila rešetke na obeh straneh hodnika. Bilo je strašno, slišalo se je samo občasno vlečenje verig po tleh in cviljenje podgan. Hodili smo naprej in se ustavili pred celico, v kateri je bil mlad možki. Zakril si je obraz. Ječar je odklenil ključavnico, odprl vrata in me pahnil vanjo. »Še en dan imata, da se pokorita bogu za svoja zla dejanja,« je rekel ječar. Obstala sem in gledala, kako ječar in vojak odhajata. Zdrsnila sem na tla in se zagledala v fanta nasproti. »In kaj si ti zagrešil?« sem ga tiho vprašala. »Ne sprašuj,« je odgovoril. Imel je zelo podoben glas kot Tim. Po licu mi je spolzela solza. Zadržala sem se. V šibki svetlobi sem ga komaj videla, a bil je tako zelo podoben njemu. »Kako ti je ime?« »Tim, zakaj?« »Tim?« sem se zamislila. »Moj brat je bil tudi Tim in naj bi imel prometno nesrečo pred tremi dnevi, a njegovega trupla niso našli.« Objela me je topla mešanica bolečine in veselja, po licih so mi tekle solze sreče, ker sem vedela, da je bil on. »Ela? Si to res ti?« »Ja, sem!« »Ne veseli se prehitro,« je bil turoben, »jutri ne bova več med živimi. Najini glavi bosta bili napičeni na kola!« Vedela sem, kaj je mislil. Do večera je bilo še dovolj časa in sestavila sem lahko načrt, kako prepričati Generala, da naju ne obglavi. Upala sem lahko samo, da bo delovalo.

Tako je prišlo jutro, kot vsako pred njim, le da sem sedaj ležala na trdih kamnitih tleh in ne v mehki postelji. Po naju sta prišla dva vojaka, ječar in poveljnik, ki me je ujel. »Upam, da sta si povedala vse, kar sta si lahko,« je zlovoljno rekel ječar. Odvedli so naju na dvorišče, kjer je bila zbrana mala vojska. Na sredini je bil oder, na katerem je stal možki s črno kapuco in sekiro v roki. Dlake po vsem telesu so se mi naježile. Vsi so vzklikali: »Dol z njima! Izdajalca!« Ko so me privedli na oder, pred kamen, kamor bom morala dati glavo, so me vprašali: »Ali imaš še kakšno poslednjo željo?« Ta trenutek se je zdel večer. Pomislila sem na mamu in babico, ki se jima je gotovo utrgalo, ko sta izvedeli, kaj se je zgodilo z mano. Zavladala je smrtna tišina. Solze so mi napolnile oči. Na pol v jok sem rekla: »Moja mama je Lucija, moj oče je bil Damjan, moja babica Angela in moj brat Tim.« To so bile moje zadnje besede. Možki me je potisnil ob kamen. Nato se je General presenečeno obrnil in zakričal: »Kaj? Ela? Neeeeeeeeeee...!« A je bilo prepozno, sekira je že letela proti mojemu vratu.

Sibila Leskovec

OŠ Tabor Logatec

Mentorica: Barbara Facija

EKO, EKO, EKO, KRAVA PIJE KRI

»Naj si pridem na jasno z vsem skupaj,« je začela prevzemati pobudo, »če je ta tip tako zelo nevaren, da si mu ne upa iti nasproti niti sama cesarica in če mi je za njegovo glavo obljubljena tolikšna vsota denarja, zakaj ne bi potem raje ubila njo in pobasala nagrado kar takoj, brez večjega truda?«

Za trenutek se je vladarici dežele z najmogočnejšimi bojevnici na planetu zaustavilo srce, misleč, da je njena sogovornica resna. Nikoli ne veš pri teh bounterjih. Krvoločni, reaktivni, egotripani. S tribalnimi tetovažami, ki so ji segale izpod rokavov in po vratu do obraza, preoranega z ranami kot fuflja amsterdamske lajdre. Kosmate, brazgotinaste noge so bile živ spomin na zadnji veliki ulov nekega pomembneža, čigar hišo so čuvali štirje psi in dva medveda. Bila je mojstrski mečevalec, doktor maskiranja, ki udari najprej s presenečenjem in nato še s kovino. Izvrševalec ustrahovanja in mučitelj z znanjem celotnega kadra inkvizicije. Ni ji bilo tuje niti posmrtno izsuševanje glav do velikosti orehov, brez dvoma naučenega med zasledovanjem slavnega Arnolda Lenega, ki je uspel pobegniti na neko pacifiško otočje, končal pa je z lasmi, zavezanimi okoli njenega pasu in z anusom, nabitim na Veliki koralni greben. Pa to ni bil edini logaški heroj tiste dobe, ki je končal pod rezilom njene damaščanke.

Slavni tat, Gostiša brez noge, znan tudi kot kranjski Robin Hood; tišler 'Nac, glava ilegalne gambling linije, ki je marsikoga v celotni deželi oškodovala za nujen davek, da se je deželna blagajna izsuševala hitreje od fuflje amsterdamske lajdre; Hertvik Železni, strokovnjak za švindleraj in prostočasni rokohitrec; vsi, viseči drug tik ob drugem, z ustnicami, razpotegnjenimi v grozeč nasmeh. Majhen simbol njenega posmehovanja smrti, ki se ji je oddaljevala z vsako četrtinko poglokane žrtvine krvi. Vsaj tako je bila prepričana.

A najbolj grozljiv je bil pogled na glavo, ki je bingljala poleg Hertvikove. Trofeja, ki jo je odsekala lastni sestri. Znak, da ji nič ne sme prekrizati poti in da ima vsako dejanje na tem svetu svojo ceno. Bila je to edina kravja glava ob njenem boku, a bilo je hkrati tudi dobro opozorilo, da ji umor lastne živalske vrste ni tujina. Za bounterje, se je govorilo, ni meja. Za pravo ceno bodo storili kar koli.

S kopitom je segla po ročaju sablje in brzinsko prerezala zrak med nožnico

in cesaričinim vratom.

»Vem, da ne misliš resno,« ji je mirno odvrnila monarhinja, »preveč krav tam zunaj je pripravljeno zame iti na rob katerega koli prepada in čez. Tvoja vloga pa je voditi lov, ne bežati.«

»Pripravljene iti na rob? A nobena se ne upa spraviti na Triglava?«

»Poslušaj, ne dvomim, da bi ga sama brez težav premagala v poštemem boju, a dobro veš, kakšni so ti banditi. Med borbo uporabljajo nekatere ... khm ... plebejske podlosti. Moje življenje je pač vredno preveč, da bi ga takole postavili na kocko. Tvoja vrednost ... «

»Ja! Moja vrednost! Kakšna je pa moja vrednost?«

»Tistih tristo tisočakov je le valuta, pripravljenih je še pekovih ducat sodov najslajše človeške krvi, ki si jo kadar koli okusila. Februarska trgatev. Vsak sod po 200 litrov. Plus pokriti odškodninski in surovinski stroški. Kaj praviš?«

Minerva Liskina ni dolgo odlašala z odločitvijo: »Pravim, dobro. Sprejemam posel. Da vidimo, kako trd oreh Triglav z mlina resnično je.« Zadnje besede je izgovorila med korakanjem iz sobe. Potisnila je vrteča vrata in izginila. Cesarici je oddahnilo. »Straža,« je poklicala, »nocoj mi pripeljite dva bika iz harema! In za kozmično voljo, naj ne bosta belca!«

Zahajajoče sonce je oblilo logaški plato z rdečo. Aprilska sopara je tlačila duše, ki so se skrivale med drevesi okoli Sekirice. Težko prehodno močvirje okoli hriba jih je vznemirjalo. Varovalo jih je pred novim naskokom krav, ki so jih pregnale z domov in zasedle stari grad; hkrati pa je predstavljalo porodnišnico podgan, prvega znanilca bolezenske dobe celotne srednje Evrope. Ljudje so napenjali oči in ušesa. Mrak je kmalu

nadomestila črna noč in mesečina se je redko pojavila izza oblakov na vodni gladini. Šklopotanje mlinov je nadomestilo udrihanje kladiva po nakovalu: »Triglav! Triglav! Pridi ven, Triglav! Rada bi se igrala!« In nato smrtna tišina.

Miril je majhen zborček prebežnikov celotne Notranjske: »Fantje, sedaj ni čas za obupovanje. Noč ne bo na naši strani. Vidiyo lahko dlje v temo od nas!«

»Preklete krave! Kaj smo jim kadar koli storili?« ga je vprašal s tresočim glasom sosedov Tomaž. Črni prsti so mu poplesavali ob telesu v mišičnih krčih. V njegovih občasnih kašljih so vsi v tolpi že slišali smrt. Simptome je začel kazati že pred mesecem.

»Tomaž, potrebujemo te. Odití boš moral na polje,« ga je skušal ohrabriti Triglav, »ker si najlažji, boš imel z močvirjem najmanj težav. Želim, da smukneš mimo prve linije in nam zavpiješ, koliko jih čaka v rezervi. Zaderi se, ko boš dovolj odmaknjen od vseh, da ti bo še vedno uspelo zbežati nazaj v gozd. Mi bomo vmes sestavili taktiko za prvi val.« Tomaž je vstal in se z napetimi prsmi, kolikor so sploh dopuščale vzravnano držo, poslovil od prijateljev.

»Triglav,« je vprašal Juri, »si res mnenja, da imamo kakršno koli možnost na dolgi rok proti tako močni vojski? Včasih si mislim, da nas bo ta gverila izčrpala hitreje kot njih.«

»Njihove številke so ogromne, njihovo bojno znanje zavidljivo, njihov pogum vreden spoštovanja, a pohlep jih je začel slepiti. Že več mesecev slepo udrihajo proti Sekirici in ni jim uspelo proti mimo Curmanovega mostu. Če ne bi bilo te preklete kuge, bi bili počasi že v fazi, ko bi mi lahko izvedli konkreten protiudarec, tako pa moramo čakati na njihove napake. In njihove napake se vrstijo. Postajajo živčne, zbegane, opuščajo taktiko, ostajajo brez idej. Poleg tega, ni slavni Rimbaud iz Orleansa pred stoletjem zavil v pariške gozdove pred silami oblasti ter klal, pohabljal in ropal svoje nasprotnike, dokler se ni sam predal na pobudo prijatelja iz kraljeve armade? Ne! Naša stvar je boj! Ne obupamo pa če se dušimo pod njihovimi vimeni!«

Vojaki so vstali in soglasno zavili proti mescu kot pravi trop barbarov: »Aru! Aru! Aru!«

»Mamola in Juri, primita svoje loke in zavzemita položaje na bukvah; Sifrit, pripravi sulice pri šestem kataraktu; Janez, Multz, Gašper, Marko Grdi, sablje na plano in v pripravo za naskok; Večegoj in Debrost, vzemita Boltežarja in Kolmana in postavite prvo linijo z vilami. Jaz vzamem helebardo in dajem povelja iz ozadja. Ne bodo vedele, kaj jih je zadelo!«

»Aru! Aru! Aru!«

»Gašper, kaj šepaš?«

»Ne čutim leve noge, Triglav!«

»Nehaj šepati in se spravi na delo! Cel kup potrebnih žena, ubogih stark, senilnih starcev in lačnih otrok nas čaka v kampu zadaj in ne mislim jim razlagati, da smo izgubili!«

Ko so se možje razpršili med drevesi, ki so jim nudila zatočišče, je vstal in pričel pogumneje vdihovati zrak okoli sebe. Bil je ponosen na svoje soborce. Vsi po vrsti razen njega so bolehalo za črno smrtjo, a še vedno našli dovolj razlogov, da niso resignirano obležali na tleh, temveč bili največji boj, ki ga je človeška zgodovina sploh poznala. Bilo je v tem trenutku in na tem mestu, v Logatcu 14. stoletja, kjer se je odigrala usoda celotne vrste. Nataknil si je šlem, ki ga je njegov prednik nosil na križarskem pohodu, čez bronena pleča si je oprtal dve sablji, ki sta mu prekrižano viseli preko hrbta. Zarožljale so rokavice, ko je pred prsi nastavil helebardo in se odpravil na fronto.

Rahel veter je premetaval oglašanje žužkov. Možje so zase zadržali še najtišje dihanje in napeli oči. Močvirje je za trenutek prevzelo zatišje pred nevihto. Nato se je zaslišal prvi pljusk. Kopita so zakorakala na plano. Njena pojava, imponantna. Njen zadah, toksičen. Iz nosnic so ji mraz rezali oblaki krvoločnosti, ki je narasla vsakič, ko je njen pogled švignil mimo preluknjane sobojevnice, ki so jo v krvavem logu že načele podgane. »Triglav! Triglav! Pridi ven, Triglav! Rada bi se igrala!« In nato smrtna tišina.

»Triglav, le eno so poslali! Nikjer nobene na spregle- « Tomaž stavka ni uspel dokončati. Natančno v sredino vratu se mu je zarinilo bodalo, ki je od Minerve Liskine poletel hitreje od njegove zavesti. Polzadušen krik je pospremil njegov padec v vodo.

»Je to tvoja ideja šale, Triglav? Pošiljanje mrtvakov na dveh nogah v bitko? Ne bodi no strahopeten, Triglav! Hočem le tebe, potem zapustim vaše kraje, obljubim!« Ni se ji dalo pretirano pretegovati za nagrado. Želela je hitro pobasati Triglavovo glavo in se vrniti k cesarici po nagrado. »Daj no, Triglav, za dobre stare čase!«

Glas je v njem zbudil spomine z začetka leta, ko so krave prvič napadle Logatec. Neke ledene noči se je prebudil z nenavadnim občutkom topline. Le pol pri zavesti je zbrcal odejo s postelje in želel zaspati nazaj, a ga je trohica razuma, ki jo je takrat premogel, prepričala, da se je ozrl po hiši. Trajalo je nekaj sekund, preden ga je prešinilo in je skočil na noge, v paniki prebudil ženo in otroke ter z njimi pobrisal iz goreče sobe. Vas je bila v celoti v plamenih. Marsikdo ni uspel pravi čas iz pekla. Preživeli so bili podvrženi bliskovitemu naskoku oboroženih krav. Med grozečimi zublji se natančno spomni generala čete, ki jih je napadla. Njenih krvoločnih oči, njenih hladnokrvnih rezil, ki so sekala glave kot bogomolke svojim samcem in še najbolj njenega glasu, ki je vpil preko žvenketa in zaledenelih krikov: »Poiščite vse! Poiščite mi jih!« Srečnih nekaj se je poskrilo v gozd, kamor je v prihodnjih dneh pribežalo večje število beguncev s celotne Notranjske.

Sprva so mislili, da so krave le še ena izmed božjih kazni, kot kuga, ki je napadla regijo pred nekaj leti, toda krave niso kuga. Njim se je mogoče upreti. V prihajajočih mesecih se je odvijalo več spopadov in gverilskih akcij na močvirnatem polju pred Sekirico in številne krave so se izkazale za prav tako neprimerne vojake, kot so se kmetje na človeški strani. Ko so dnevi minevali in ko se je moč obeh strani počasi izenačila, je strah pred sovražnicami počasi začel pojenjati, a Triglavu bo v glavi za vedno ostala podoba njihove poveljnice. Same smrti, ki je tisto noč med klanjem, tako lahko in mimogrede pohrustala najmlajšega od njegovih otrok. Vse te dni, tedne, mesece, jo ima pred očmi in vsakič znova ga spreleti srh.

Niti enkrat v vsem tem času je ni bilo na spregled in Triglav je že mislil, da jo je nenadno pobralo, a sedaj stoji pred njim. Tik pred njim. Pet metrov, štiri. Ozre se okoli sebe, njegovi prijatelji ležijo poklani po bojnem polju, ona pa nedotaknjena in tik pred njim: »Torej, Triglav, slišim, da si bil zelo

poreden fant.«

»Kdo si?«

»Jaz sem Minerva Liskina. In prišla sem te ubit.«

»Ne to, kdo si? Kaj si? Zakaj si tu?«

»Ljudje in vaša pojasnila! Tu smo pač! Zakaj se sploh sprašuješ take neumnosti?«

»Mi smo bili prej tu! Zakaj ta boj?«

»Kaj pa ti veš, kaj je bilo prej? Milijoni in milijoni let in vi, Logatčani, ste bili prvi, kaj? Patetični ste, zato morate tudi umreti!«

»Lahko bi sodelovali ... «

»Pa ne bomo! To ni naša pot. Tako pač je. Ubijamo. Tako nam je všeč! Pijemo vašo kri, jemo vaše otroke in zbiramo vaše glave. Tu smo pač! Zakaj se tako obremenjujete? Tako ali tako umirate v poštemem boju in odhajate v veliki kozmični hodnik, od koder smo vsi prišli. Kaj je tu tako slabega?«

»Mi smo vas pasli, skrbeli za vas, vam dajali zavetje. Skupaj smo živeli! Spoštovali smo vas! Enkrat nisem prišel v štal, da vas ne bi pozdravil! Zakaj zdaj to?«

»Pizdarija in ljudje in vaša pojasnila! Prav! Želiš vedeti?! Prav! Vidiš tiste mrcine tam?!«

»Podgane?«

»Tako je! Ti kozmični izmečki prenašajo v svojem kožuhi uši, ki nosijo bakterijo, imenovano *Yersinia pestis*. Ko te uši ugriznejo, se bakterije razširijo po tvojem telesu, se naberejo v bezgavkah in počasi postaneš utrujen, fašeš vročino, popadejo te krči in nos in prsti ti počrni.«

»Črna smrt!«

»Tako je. Je pa še nekaj, česar ljudje še dolgo ne boste spoznali. Tudi

Yersinia pestis je zbolela. Ko tvoje telo postane gostitelj bakterije, vase sprejmeš tudi njeno bolezen. Zbolela je za nečim, kar me krave imenujemo humanizem.«

»Hu-humanizem?«

»Ja. Humanizem ima več različnih stranskih učinkov, glavni pa je, da okuženega prevzame z občutkom, da je človek središče sveta. Na različne živalske vrste, to spoznanje tudi različno vpliva. Psi, na primer, so bolj zvesti kot kadar koli prej, mačke vas jebejo še manj kot 5 posto, me, krave, pa smo končno spoznale, da moramo svojo vlogo v svetu iskati mimo vas! Nič več ne smemo slepo čepeti v štali in čakati, da nas nekdo pomolze. Tako kot ste vi pili naše mleko, tako bomo me sedaj pile vašo kri! Nič več ne bomo gnane na pašo. Tako kot ste nas komandirali, tako bomo sedaj me vzpostavile oblast. In ta bo končno pravična, kakršne svet ni poznal od Amazonk dalje! Nič več človeške tiranije! Postavile smo se pokončno, vzele orožje, pravico in usodo v lastne noge! Svet ljudi mora pasti! Začele smo tu, na Notranjskem, Kozmosu za hrbtom, kjer ne bo nihče opazil revolta! Moramo biti hitre, če nam ne uspe, kdo ve, do česa se bo dokopal človek, če si bo dovolil misliti, da je središče sveta! Najprej si boste podredili materiale, nato se boste spravili nad floro in na koncu, ko boste najbolj polnih jajc, se boste odločili izbrisati še sami sebe!«

»Ampak jaz ... «

»Nič, ampak ti, Triglav. Konec je, če še nisi spoznal. Za dobro tega planeta, te prosim, da bodi malo Kristusovski in poklekni pred menoj.«

Navznoter popolnoma sesut je Triglav s cmokom v grlu padel na kolena. Minerva je izvlekla damaščanko in dejala v slovo: »Ne skrbi, ne boli tako zelo, kot izgleda. Adijo, Triglav in pozdravi Doma. Razumi, to ni slast, to je obred.«

Dvignila je sabljo nad glavo in se zrušila po tleh. Iz štrcljev zadnjih nog ji je brizgala kri.

Triglav je stopil nad njeno telo in se spravil nad njen vrat. Bivša generalka kravje vojske je potočila prvo solzo: »Triglav, ti ne razumeš ... «

Ko je končal je vstal in stisnil zobe. »Ne, ti ne razumeš. Ljudje SMO središče sveta! Čas je, da to naučim vaš celoten dvor!« je izjavil v popolnem besu in

odkorakal proti staremu logaškemu gradu.

Nastala je tišina. Mali Matej je zazehal in me prosil za kozarec vode. Kmalu bova morala spat.

Čudno, sem si mislil, ko sem hodil proti kopalnici. Če ne bi nikoli spoznal tega dečka, bi zelo pomemben del logaške zgodovine za vse čase ostal pozabljen.

OSTALI IZBRANI PRISPEVKI



Razglednica iz leta 1920

TURKI V LOGATCU

Pisalo se je leto 1480. Bilo je jeseni in kmetje so spet opravljali tlako na grajskih njivah v Gornjem Logatcu.

Ob potoku sta se igrala Kolarjeva sinova, ki sta spuščala lesene ladjice. Mlajši Gašper je padel v vodo in se zmočil. Starejši brat Marko ga je potegnil iz vode in poklical: »Mama, Gašper je padel v vodo«. Mama je hitro pritekla in Gašperja trikrat udarila po riti: »Rekla sem, da pazi.« Ko je hotela pogledati skozi majhno okence, kje so ostali otroci, je zagledala kres na Slivnici. Pritekla je ven in začela vpiti: »Kres, kres na Slivnici! Turki prihajajo,« se je zadržala proti sosedom. Ljudje so pritekli ven iz hiš. Zagrabili jih je strah, pograbili so otroke in hrano ter bežali na Tabor. Kolarjev oče in sin pa sta se vračala s tlake. Tekla sta domov in poskušala rešiti kakšno glavo živine. Odvezala sta živino in jo pognala v gozd, da je ne bi dobili Turki. Ta čas so Turki že prijezdili v vas. Slišalo se je topotanje konj in kriki Turkov. Očeta nenadoma ni bilo nikjer, sin pa je stal na robu gozda. Turek je prijahal mimo in ga posadil na konja.

Ko se je vse umirilo, so ljudje po vasi iskali svoje domače. Ubita sta bila dva kmeta, sedemnajst pa so jih pogrešali.

To je bila velika žalost za ljudi, ki so v tistih časih živeli. Turki so zažgali hišo in dva hleva na koncu vasi. S seboj so odpeljali tudi več glav živine. Za seboj so pustili veliko škode in gorja.

Jan Modrijan

OŠ Tabor

mentorica: Bojana Levinger

MOGOČNIH SEDEM

Logaški svet je v srednjem veku pripadal vitezu Arnoldu, ki je Logatec in okolico varoval celo s svojim življenjem. Logatec ni bil nikoli osrednji kraj križarskih vojn in vsi so živeli v miru, dokler se ni Arnold odločil, da iz Logatca prežene vse bogate in vplivne ljudi in iz njihovih duš ustvari sedem najvišjih bogov Logatca. Ljudje so se upirali, vendar jih je Arnoldu uspelo s svojo čarobno močjo izgnati. Ustvaril je sedem bogov, ki so kraljevali Logatcu.

Erika se je sprehajala po galeriji, ko jo je pritegnila slika, na kateri je bilo dekle, ki je bilo čisto podobno njej. Ko se je slike dotaknila, jo je poneslo skozi tri zrcala. Pred seboj je zagledala prestol in na prestolu kralja vseh kraljev – leva. Ko je lev spregovoril, se je tako prestrašila, da je ponesreči razbila vazo v prestolni dvorani. Lev jo je grdo pogledal in ji povedal, da mora ugotoviti, kdo in kaj je, da se bo lahko vrnila nazaj v svoj čas. Ko bo odkrila, naj poišče deveto lipo v Logatcu in lipi pove, kdo in kaj je. Erika je zopet poletela skozi tri ogledala in se znašla na kronanju velikih sedem. Kronanje velikih sedem je potekalo na griču Tabor. Vsakemu od velikih sedem so dali krono in zemljo. Vsi prebivalci Logatca so se zavedali in se poskrili v svoje domove. Šele po kronanju se je Arnold zavedal, da je storil napako. Opazil je prečudovito dekle, ki je stalo na drugi strani in se odpravil k njej. Erika je bila zelo prestrašena, ko jo je ogovoril Arnold. Kmalu pa se je opogumila in ga vprašala, kje je in katero leto je. Arnold ji je razložil, da sta v letu 1600 ter da je storil največjo napako svojega življenja. Prosil jo je za pomoč, da skupaj uredita, da bo v Logatcu zopet zavladalo veselje. Erika je vedela, da se ne more vrniti nazaj domov, zato se je odločila, da bo pomagala Arnoldu. Poleg tega pa je poznala celotno zgodovino in je vedela, da Arnold na koncu umre v zameno, da kraj vseh kraljev ubije velikih sedem, samo Arnold mora najti jamo vsemogočnih. Vedela je točno, kje ta jama leži, zato je Arnolda vodila. Vendar tam ni bilo nobene jame. Erika je kopala, vendar nič. Takrat se je domislila, da lahko ona spremeni zgodovino. Toda je bil problem, da ni vedela kako. Poznala je celotno zgodovino, vendar v pomembnejših trenutkih ni znala uporabiti tega znanja. Prešinilo jo je, da lahko uniči velikih sedem, če bi jim odvzeli krono in poiskali knjigo urokov, ki leži pod sedmim stolpom gradu. Načrt je povedala Arnoldu in skupaj sta se odločila, da bosta kopala ponoči. Mimo njiju je priletela ptica in na tla vrgla prvotni načrt gradu. Erika ga je razprla in ugotovila, da pot skozi ječo vodi do knjige. Arnold je še vedno imel ključke gradu, zato sta se ponoči odplazila do gradu ter v

ječe do knjige. Erika je odprla knjigo in si zapomnila urok, ki izniči vse, kar ne pripada temu svetu. Splazila sta se v spalnice velikih sedem in jim z glav snela krone. Erika je izrekla urok, vendar se ni nič zgodilo. Le velikih sedem se je prebudilo, vendar so bili brez kron šibkejši. Iz ozadja je v napad prihajala vojska izgnancev in njihovih vitezov ter vsi prebivalci Logatca. Čeprav so bili veliki sedem šibki, jim noben meč, nobena puščica ni naredila nič. Erika pa je razmišljala, kako je mogoče, da urok ni deloval. Spomnila se je, da je v zgodovini pomembno vlogo odigralo sodelovanje. Zato je ukazala, naj v si ponovijo za njo. Ko je zadnji prebivalec Logatca izgovoril besede, je velikih sedem izginilo. Erika pa je vedela, kdo in kaj je. Vendar se je odločila, da se bo poročila z Arnoldom in se nikoli ni vrnila nazaj v prvotni čas.

Ema Prinčič
OŠ Tabor Logatec
Mentorica: Barbara Facija

VOJNA JE POVZROČILA VELIKO BOLEČIN

V naši vasi Hotedršici je pred leti živela družina z več sinovi in eno hčerko. Imeli so veliko kmetijo, ki je potrebovala veliko delovne sile. Razen očeta in mame so pomagali pri delu tudi otroci. Najmlajši Ludvik se je z najstarejšim bratom Stanetom večkrat igral in zabaval oba sta se imela zelo rada. Ko so otroci odrasli, sta dva sinova odšla v tujino, tretji pa se je odselil v Mursko Soboto in se tam poročil. Najbolj priden deloven in pošten je bil najstarejši sin, saj je pomagal doma in starejšim sosedom.

Spomladi leta 1941 se je začela druga svetovna vojna. Težko je bilo, ker so bili sinovi v strahu pred okupatorjem. Pri jesenskem pobiranju pridelkov iz njive sta do najmlajšega brata pristopila dva Italijana in ga odpeljala brez slovesa. Temu je bila priča le njegova sestrice, ki je hitro tekla domov povedati, kaj se je zgodilo. Hčera mami ni znala povedati, katera vojska ga je odpeljala. Mama je bila zelo v skrbeh, kdo in kam je odpeljali Ludvika. Tudi najstarejšega sina Staneta je zelo skrbelo, saj se je z najmlajšim sinom najbolje razumel. Čez čas so morali tudi drugi sinovi v vojsko. Vsi, tudi Stane, so odšli med partizane.

Tako so minevali dnevi in le hči je ostala doma ter pomagala staršem. Ta čas je najmlajši sin večkrat želel pobegniti, a mu ni uspelo. Odločil se je, da bo skoval načrt za pobeg, kajti želel je iti med partizane, tako kot njegovi bratje. Dokončal je načrt, a tisti dan, ko naj bi pobegnil, so ga poklicali in moral se je iti borit proti partizanom. Čeprav ni želel, je moral iti. Bilo ga je zelo strah. Ko se je boj pričel, ni mogel nobenega ustreliti, saj ni imel dovolj poguma. Pobegnil je v gozd in tam počakal na konec.

Prepričan je bil, da se je boj končal in se odločil pobegniti. Šel je po gozdu, da ga ne bi nihče opazil nameraval je iti domov. Po poti pa je srečal partizane, poveljnik čete je določil vojaka, ki ga mora ubiti. Izbral je Staneta. Stopil je naprej in ga hitro ustrelil, ne da bi domobranca pogledal. Stežka je Ludvik rekel bratu: »Brat, doma sporoči, da sem mrtev in da imam vse, predvsem tebe, zelo rad.« Stane se je obrnil in pogledal. Videl je, kako njegov brat umira zaradi njega. Hitro je počepnil k njemu in ga ogovarjal, da ne sme umreti. A Ludvik je umrl. Stanetu je bilo zelo hudo, partizani so odšli. Stane je še nekaj časa ostal

pri bratu. Po uri ali dveh je odšel. Po poti je premišljeval in se odločil, da bo naredil samomor, saj ga je to, da je ustrelil brata, zelo prizadelo. Odšel je nazaj k bratu in tam ustrelil še sebe.



Hotedršica, razglednica iz leta 1917

Mihela Treven
OŠ Tabor Logatec
Mentorica: Barbara Facija

POTEP V PRETEKLOST

V petek zvečer je domov prišel sosed Edo. Bil je moj vzornik, saj je pridno delal na polju, pomagal staršem in bil dober prijatelj, ki je bil vedno pripravljen pomagati. Domovina mu je veliko pomenila, zato si je nakopal srd Italijanov. Sredi spanca me je zbudil strašen hrup. Odgrnil sem zaveso in previdno pogledal skozi okno. Zdrznil sem se ob pogledu na prizor, ki se je odvijal pred mojimi očmi. Nekoliko sem sklonil glavo, ker sem se bal, da bi me odkrili. V soju sosedovih luči sem opazil Eda, ki je s sklonjeno glavo hodil pred italijanskim vojakom. Ta ga je ves čas zmerjal in ga porival s puškinim kopitom. Vzel sem plašč, se ovil s šalom in stopil pred hišo. Opazil sem, da ga vodijo proti pošti, nato pa sem se vrnil v hišo. Noč je bila dolga in nisem mogel spati. Pred seboj sem videl obraz nesrečnega soseda. Skrbelo me je zanj, vendar sem vedel, da mu ne morem pomagati. Sosedova Štefka je izvedela, da so ga odpeljali v zapor. Odločil sem se, da ga obiščem. Paznik me je pospremil do njegove celice, kjer sem ga ugledal. Močno sva se objela. Povedal mi je, da je tu zaprt še s sedmimi prijatelji. Ko sva ravno padla v pogovor, je pred celico stopil poveljnik in ukazal, da je čas za odhod. Prijatelja Eda po tem nikoli nisem več videl. Svoje življenje je dal za domovino. V spomin na njega in ostalih sedem talcev so osnovno šolo Logatec poimenovali po njih.

Eva Dolenc
OŠ 8 talcev Logatec
Mentorica: Jasna Brenčič

POTEP V PRETEKLOST MOJEGA KRAJA

Včasih so se ljudje silno bali vsega, česar niso poznali. Pa kdo bi jim zameril, saj je mnogokrat tako še danes!

Ena od stvari, ki so se jih ljudje zelo bali, so zagotovo kače. Verjetno je malo živali, ki bi vzbujale toliko gneva, gnusa in strahu, kot jih vzbujajo prav ti plazilci. Če bi v vasi spraševali ljudi, kaj vedo o kačah, bi hitro lahko našli več vraž o njih, kakor imamo prstov na roki.

Na obrobju ljubkega, majhnega kraja Logatec se dviga hrib Sekirica ali, kakor mu rečejo domačini, Skerca. Ta vzpetina je pravo igrišče za otroke. Tam je otroškega kričanja in smejanja na pretek, saj je to eden redkih krajev, kjer se lahko otroci po mili volji igrajo, ne da bi jih kdo odganjal. Sekirica je bila tudi, čeprav tega ne otroci ne ostali prebivalci niso vedeli, priljubljeno življenjsko okolje kač. Tam so se rade zbirale in na zaplatah trave sončile, saj Sekirica ni bila poraščena. Vse bi bilo lepo in prav, če razigrana otroška radovednost ne bi priklicala nesreče.

Kot vsak dan so se tudi tistikrat otroci po šoli odpravili do Sekirice. Ob njenem vznožju so si že precej pred tem postavili več manjših kamnov in enega večjega. Služili so jim kot stoli in miza. Takrat pa jih je čakalo presenečenje. Na enem izmed kamnov se je sončila in razkazovala svojo čudovito smaragdno barvo velika kača. A otroci niso znali videti in ceniti njene lepote! Obmetavali so jo s kamni in kričali nanjo, dokler ni začela bežati pred njimi. Zapodili so se za njo in prišli do majhne skalne votline. Tam pa še več kač, prav tako smaragdnh! Le prva pa je imela na glavi rdečo liso, zato so otroci sklepali, da je to kačja kraljica. Stekli so domov in novica, da na Sekirici živijo kače, se je po Logatcu razširila kot ogenj.

Nato pa so nastopili hudi časi za smaragde, kot so ljudje poimenovali zelene kače. Na njihove glave je bila razpisana nagrada, zato so jih začeli neusmiljeno pobijati. Uboge kače se niso mogle braniti, saj so bile nestrupene, po svoji naravi pa plahe in miroljubne. Neusmiljeno iztrebljanje je trajalo dolgo. Nekega dne v marcu pa so kače izginile neznano kam. Iskali so jih nepretrgoma sedem dni in sedem noči, a jih niso našli. Ko pa so se prvega aprilskega dne otroci zopet hoteli igrati na Sekirici, so zaprepadeni ugotovili, da je vsa poraščena s trnovim grmičevjem. Tisto noč so zaradi kačjih pikov poginile tudi vse krave in ovce. Takšno je bilo maščevanje kač!

Sekirica je zaraščena še danes, Logatčanom pa je z veliko truda uspelo med grmovjem urezati sprehajalne poti. Zelene kače pa so za vedno izginile.

Anja Nagode

OŠ 8 talcev Logatec

Mentorica: Irena Lipovec

-Logatec, 1932-

Nekaj na polju je zašumelo. V zraku je zaječal krik ženske in udarec s topim predmetom. Čevlji, ki so se z lastnikom hitro oddaljevali, so drobili zrna koruze, ki so ležala na tleh. Dekleta so se razbežala, fantje pa so pogumno prižgali sveče ter v roke vzeli vile in palice. V ozadju se je slišal krik deklet in odmev tekanja, ki so ga povzročile visoke petke. »Fantje, ne vemo, kaj se dogaja. Moramo biti previdni,« je Ljubo šepetaje nagovoril svoje prijatelje. Drug za drugim so se pogumni mladci odpravili na koruzno polje. Zaradi visoke koruze so videli le par metrov pred sabo. Kar nekaj časa je minilo, preden so naleteli na pohojen del polja. Na tleh so bili krvavi madeži, zraven njih je bila odvržena palica in par debelih, gozdarskih rokavic. »Očitno je, da nekdo noče, da ga odkrijejo,« je zašepetal Gorazd ter se odkašljal. Fante je v grlu stiskal strah in vsi so molčali kot grobovi. Nekaj metrov naprej je na tleh ležala ženska. Njena svilena rožnata obleka je bila krvava in kri se je svetila v soju mesečine. Krvavi odtisi rok na njenem telesu so bili sveži. Na zapestjih so se kazale globoke rane, verjetno zaradi vrvi in upiranja žrtve. »Kristus! Kdo bi naredil kaj takega? Pozna kdo to žensko?« je završalo med meščani. Na obrazih so bili strah, zgroženost in onemelost. »Ne dotikajte se ničesar!« je Ljubo glasno opozoril meščane. Obrnil se je ter začel korakati nazaj proti mestu. Vsi so mu v mrtvi tišini sledili.

-Logatec, 2124-

Jutranjo tišino so prekinili zvoki tovornjakov, glasnih delavcev, industrijskih robotov in vrtalnikov. Dolgo načrtovan projekt se je končno uresničeval. Začeli so z gradnjo lunaparka in nakupovalnega centra. Logatec se je v zadnjih dvesto let povečal, razširil in postal bolj popularen. Prebivalstvo se je z nekaj ušivih 12.000 (leta 2013) povečalo na 530.000 ljudi. Nihče si nikoli niti predstavljal ni, da je to sploh mogoče. Ljudje so živeli moderno, mesto je bilo ogromno, zato se večina ljudi med sabo sploh ni poznala. Med vrsto tovornjakov, ki so vozili proti manjšemu hribu na obrobju Logatca (Sekirica), se je peljal manjši kombi. V njem so bili kot miške stisnjeni arheologi, ki so pred gradnjo poskrbeli za morebitne antične ostanke. Gradbeniki, arhitekti in vsi delavci so jih iz vsega srca sovražili, saj so vedeli, da bi z nenadnim odkritjem kakršnihkoli ostankov prestavili gradnjo za več mesecev. Žličkarji, kot so jih tudi poimenovali, so zadovoljno izstopili iz kombija ter vzeli s seboj vso potrebno opremo. Delavci so jih gledali ter se jim sovražno nasmihali. Odpravili so se do označenega terena ter začeli z delom. Na srečo gradbenikov prvih nekaj dni niso našli ničesar. Četrty dan so vsi arheologi

onemeli ob odkritju okostja. Blago, ki naj bi bilo oblačilo, je strohnelo, lasje prav tako. Okostje so naložili na helikopter ter zapustili gradbišče. V tem postopku so gradbeniki dojali, da jih ne bo več na spregled ter da lahko začnejo z gradnjo.

»To okostje bi nam lahko povedalo o življenju ljudi v preteklosti,« je razlagal doktor Pivk svojim radovednim podrejenim. »Pa saj že vemo, kako so živeli. Imamo slike, dokaze ...« se mu je zoperstavil Pascal, mlad in talentiran, verjetno najbolj cenjen študent. »Ampak s tem bi ugotovili še več. To pa nikoli ni odveč. No, gremo na delo. Pascal, izberi si nekaj študentov. Vi boste preiskovali DNA vzorce. Vsi drugi ste z mano. Vprašanja? Dobro, gremo,« In tako so se začele preiskave. Očistili so okostje, vzeli DNA vzorce. »Gospod!« je zakričal Pascal. »Sem rekel, da me pokličete le, če je kaj nujnega. Kaj je narobe?« je zagodrnjal doktor. »Vemo, kdo je žrtev,« je odgovoril Pascal. »Žrtev?« je sumljivo vprašal doktor. »Tako je. Ženska je bila ubita s sekiro. Ne vemo še točno, kdaj se je to zgodilo, vendar že delamo na tem.« »In kdo je žrtev?« je vprašal doktor.

Ana Milošev

OŠ 8 talcev Logatec

Mentorica: Jasna Brenčič

DRHTEČE SRCE

V Logatcu, blizu Napoleonovega drevoreda, je včasih stala velika kmetija, znana daleč naokrog. Na njej je živelo veliko ljudi, med njimi tudi domača svetlolasa hčer Mojca. Njeno srce je bilo že nekaj časa oddano nekemu na novo priseljenemu Jakobu, ki je pomagal na kmetiji pri konjih. Velikokrat ga ni bilo na kmetiji, ker je šel kot furman proti Trstu. Taka vesela družčina se po več tednov ni vrnila domov. Pot je bila dolga. Takrat je bila Mojca žalostna.

Ko pa se je vrnil, sta skrivaj preživela skupaj veliko časa. Mojca ga je s svojimi nebesno modrimi očmi zaljubljeno občudovala. Hodila sta na neko jaso, kjer sta si imela veliko povedati. Včasih sta se usedla na mehko dišečo travo in gledala oblake. V znak njune ljubezni je Jakob vsako prvo soboto v mesecu na jasi posadil lipo. Tako se je že na daleč videlo, da rastejo neke majhne lipe zraven starih in mogočnih jablan. Lip je bilo že vseh skupaj dvajset, ko so se dekletova čustva nekako spremenila. Ker ni hotela prizadeti Jakoba, mu ni želela ničesar povedati. Napočil je dan, ko se je Mojca selila v drug kraj, kjer je imel njen oče sorodnike.

Bila je sobota v času dopoldneva, ko sta Mojca in Jakob stala nasproti drug drugemu in molče zrla v tla. Jakob je opazil, kako so bile Mojčine oči polne praznine, a ni vedel zakaj. Po nekaj minutah moreče tišine je Mojca s hladnim glasom izdihnila zadnji pozdrav; iz hiše je njihova dekla prinesla njene stvari, jih dala kočijažu in že jo je zagrnila zavesa na kočiji. Kočijaž je počil z bičem in konji so potegnili. V Jakobovih očeh so se nabirale solze. Tisti trenutek, ko je vozilo izginilo v daljavi, so se solze skoraj spustile v deroči tok. A moški ne joče! Jakob ni in ni razumel, zakaj tako brezsrčen odhod.

Mesec dni po odhodu njegove ljubezni, si Jakob še zmeraj ni opomogel. Vsakič, ko je lahko, je obiskoval tisto njuno jaso, na kateri so cvetele lipe, ki so spominjale na večno ljubezen in veselje. A on vsega tega ni čutil. V njem je zijala praznina, ki nikakor ni hotela izginiti. Fant nikakor ni prenesel izgube in nekega večera si je vzel življenje.

Ko je dekle izvedela za njegovo smrt, je hitro pograbila svoje stvari in odhitela domov, na pogreb. Previdno je vstopila v sobo, kjer je v krsti ležalo Jakobovo truplo. Vsa drhteča se je počasi približala in se previdno dotaknila obraza. Njegova koža je bila povsem bleda in

hladna, brez čustev na obrazu. Pod očmi so izstopali temni podočnjaki. Dekletu so povedali razlog za njegovo smrt. Vse oči so bile uprte vanjo in jo obsojale. Pretvarjala se je, da se tistega nenadnega slovesa ne spominja. Zgledalo je, da ji je vseeno za njegovo smrt. A v njej se je nekaj premaknilo. Spoznala je, da je vse v trenutku odmrlo ...

Sredi pogreba, po župnikovih molitvah in besedah, ki jih je izrekel v slovo, se je Mojca onesvestila. Ljudje so jo obstopili, a zdravnik, ki je bil tudi na pogrebu, je samo še ugotovil, da je njeno srce prenehalo biti. Pogrebci so zgroženo ugotovili, da imajo še enega mrliča.

Minilo je nekaj časa. Ko za Jakobom in Mojco ni nihče več žaloval, so lipe še vedno rasle. Vsako leto znova so zacvetele. Bile so tako lepe, da so se ljudje v vročini hodili pod nje hladit. Tako so naredili stezo, ki se je razširila v cesto. In v 19. st., ko so hodili skozi naše kraje francoski vojaki, so ta spomenik ljubezni poimenovali kot Napoleonov drevored.

Ana Jenko

OŠ Rovte

Mentorica: Ljudmila Treven

SKRIVNOST ČRNE ROKE

Nekega dne sem se sprehajal po Logatcu, ko srečam berača. Prosil me je za nekaj denarja, zato sem mu ga malo dal. Nato me je vprašal, kaj bi rad v zameno. Odvrnil sem, da ničesar ne potrebujem. Rekel mi je, da mi lahko pove zgodbo in ker sem ravno imel čas, sem privolil.

Začel je pripovedovati, da je nekoč, med drugo svetovno vojno, v Logatcu delovala organizacija ČRNA ROKA . Vprašal je, če jo poznam. Odvrnil sem, da sem že slišal zanjo, a ne vem kaj dosti o njej. Povedal mi je, da je bila to organizacija domobrancev, ki je ponoči po hišah pobijala sorodnike partizanov in nato na vrata odtisnila črno roko. Že takoj mi je to vzbudilo zanimanje, on pa je nadaljeval: »Ta organizacija je delovala tukaj v Logatcu in pobila je mnogo ljudi. Moj oče je podpiral domobrance , zato me zanj ni skrbelo . A problem je bil moj starejši brat. Bil je bolj tihe sorte in veliko časa ga ni bilo doma. Doma je rekel, da se dobijo s prijatelji v gozdu in se pogovarjajo o vsem mogočem. Ker sem zelo radoveden, sem mu nekega dne sledil. Vedno sem hodil kakih pet metrov za njim, da me ne bi opazil. Ko je prišel do gozdne meje, se je ustavil, pogledal je nazaj, da bi se prepričal, če mu kdo sledi. Obrnil se je s tako naglico, da sem se moral hitro vreči za najbližji grm, da me ni opazil. Imel sem veliko srečo. Nato je nekaj vzel iz žepa in zapiskal. Zdi se mi, da je bila nekakšna piščal. Nenadoma je do njega prišel neznan starejši fant, pozdravila sta se z nekakšnimi besedami, ki so mi bile neznane. Vse to se mi je zdelo zelo čudno. Čeprav sem bil še mlad, se mi je zdelo, da se tako pogovarjajo partizani. Vprašal sem se, kaj pa če je on partizan. To bi bila velika težava, saj sem od nekaterih domobrancev, verjetno članov Črne roke, kar naprej poslušal, da so partizani slabi, da delajo same hudobije in bi jih bilo treba odstraniti. Še bolj sem se prestrašil, saj je tudi moj brat, ki se skrivoma dobiva s prijatelji v gozdu, morda partizan. Zato sem bratu in neznancu sledil še naprej, dokler nista prispela do večje skupine fantov, ki so bili vsi malo starejši od mojega brata. Stali so v krogu in se tiho pogovarjali. Tam so bili približno tri ure. Hitro sem stekel domov, da brat ne bi kaj posumil. Doma so me vprašali, kje sem bil. Rekel sem, da sem pomagal sosedu pasti ovce. Verjeli so mi.

Tistega večera je Črna roka obiskala tudi okolico naše hiše. V hiši ob potoku so obiskali in ubili mladolenika, za katerega se mi je zdelo, da sem ga videl tistega dne v gozdu z mojim bratom. Takoj sem se zbal, da se lahko to zgodi tudi mojemu bratu. Vsak večer sem bil bolj prestrašen

in živčen, da bodo neke noči prišli tudi k nam. Ves teden potem ni bilo nič, a deveti dan je Črna roka obiskala naše sosede. Bil sem vedno bolj prestrašen. Naslednji dan sem izvedel, da bi moral sosedov sin, ki je bil umorjen, iti v Postojno k nekemu kmetu za pastirja. Ker sem bil le leto mlajši od njega, sem moral oditi namesto njega. Vedel sem, da je to dobro, saj bom zaslužil nekaj denarja, a me je še bolj zaskrbelo za mojega brata. Kaj če Črna roka izve zanj, ga ubije in ga nikoli več ne bom videl? Četudi sva se velikokrat pripravala, mu takšne usode zares nisem privoščil. Služil sem mesec dni in o družini ni bilo nobenih novic.

Ko sem končno prišel domov, je bila ura že čez polnoč. Pogledal sem na vrata in na njih je bil odtis črne roke. Stekel sem v hišo in v bratovo sobo in niti njega niti mojih staršev ni bilo nikjer. V žalosti sem se zleknil pred krušno peč in zajokal. V tistem trenutku so v sobo vstopile tri osebe. Spoznal sem svojo družino. Presrečen sem jih objel in jim zaupal svoj strah, ko sem na vratih zagledal odtis črne roke. Potolažili so me, ko so mi priznali, da so roko odtisnili kar sami, da bi pravi pripadniki organizacije mislili, da so tu že opravili svoje delo in odšli mimo. K sreči so po moji vrnitvi domov zares prenehali s svojimi krutimi akcijami. No, fant, a ni to res zanimiva zgodba?« To je rekel in se nasmejalo.

Ko sem se poslovil od njega, sem razmišljal, kako malo vem o tem, kaj se je v Logatcu dogajalo med drugo svetovno vojno.

Tilen Breznikar

OŠ Tabor

Mentorica: Bojana Levinger

JAKA IN LOGATČANI

Od nekdanj je bilo znano, da nekatere reke poniknejo, se priključijo h kateri drugi ali se izlijejo v morje. Tako potujejo pod zemljo, bog ve kam in se spet vrnejo na površje z drugim imenom. Reka v Logatcu oz. potok se imenuje Logaščica. Konča se podobno kot večina kraških rečic, ki se čez nekaj kilometrov izlijejo v zemljo in izginejo.

Bor je bil dvanajstletni deček kuštrave glave, ki je bil zelo pogumen in drzen. S svojimi prijatelji se je pogosto kopal v Logaščici. Njegovo življenje je bilo dokaj normalno, dokler ga ni usoda pripeljala do popolnega preobrata. Komaj je čakal, da pobegne iz dolgočasnih šolskih klopi, saj se je s prijatelji odločil, da bodo skupaj malo raziskali domači kraj. Veselo je stopal po poti in si v mislih vedno znova predstavljal mesto, kjer naj bi se dobil s svojimi prijatelji. Zatopljen v svoje igrive misli je stopal dalje po mostu nad reko. Nekaj korakov je bil oddaljen od konca mostu, ko se je v nekem trenutku ustavil. V glavi so mu začeli odzvanjati srhljivi glasovi, kolena so se mu zašibila, saj je na svoji desni rami začutil človeški izdih. Sunkovito se je obrnil in pred sabo zagledal negibno krvavo žensko in otroka, približno njegovih let. Boru se je zdelo, da je obe človeški postavi že nekje videl. Vendar to še zdaleč ni bila najbolj čudna stvar. Verjetno bi ga kakšen drug megljen dan to tako prestrašilo, da še dva meseca ne bi mogel vstati iz postelje, vendar danes je zrl grozljivima postavama naravnost v temne, krvave oči. Medtem ko je razmišljal o ženski in otroku, pa ni opazil, da sta na lepem obe postavi izginili. Nekaj časa se je prestopal na istem mestu, nato pa nadaljeval pot.

Ko je prišel domov, se je preoblekel, naredil domačo nalogo in se kmalu odpravil dogodivščinam naproti. S prijatelji se je že v šoli dogovoril, da se bodo dobili na bolj pogozdenem območju Logaščice, ker bi radi raziskali čim več temačnih predelov. Kmalu je prišel in prijatelji so ga že od daleč klicali in pozdravljali, saj je bil eden najbolj priljubljenih otrok. Razdelili so se v tri majhne skupinice, vsaka je šla v svojo smer. Bor je bil v skupini s tremi dečki, s katerimi se je najbolje razumel. Med njimi je bil njegov najboljši prijatelj Jaka Miločkan, s katerim sta se poznala najmanj sedem let. Nekaj časa so se lovili po bregu reke, vendar so kmalu prenehali, saj so prišli do luknje, v katero se je izlivala Logaščica. Iz luknje so se slišali srhljivi glasovi, ki so obenem mamili dečke, da bi jim sledili in padli v luknjo. Na žalost se Jaka ni mogel zadržati in se je sunkovito pognal v luknjo. Bor ga je hotel zgrabiti za roko, ampak Jaka je že izginil v šumečo

luknjo. Glasovi so potihnilili. Bor je zopet začutil človeško sapo na ramenu, vendar je bila tokrat bolj blaga. Obrnil se je in pred sabo zagledal žensko, ki jo je videl na poti proti domu. Tokrat je bila ženska sama, objokana in premočena od krvi. Bora je prešinila misel, da je bil deček, ki ga je videl prej stati z žensko, Jaka in ženska je predstavljala njegovo mamo. Zamišljen je trznil, ko ga je drugi deček dregnil. Vprašal ga je, zakaj je tako dolgo strmel v prazno, vendar mu Bor ni želel odgovoriti, saj je bil prepričan, da mu ne bi nihče verjel, kaj se mu je že cel dan prikazovalo pred očmi. Ko so se sedaj le še trije dečki vračali počasi domov, je med njimi vladala smrtna tišina. Nihče ni upal omeniti, kar se je ravnokar zgodilo. Vsak je odšel domov in še nekaj dni so bili zaprti vase.

Vendar je Marjan, eden od dveh dečkov, ki sta takrat raziskovala z Borom in Jakom bregove Logaščice, čez nekaj dni vse izdal. Skoraj vsi ljudje v Logatcu so bili šokirani, ampak novica na srečo ni prišla na ušesa Jakovi mami. Ljudje so se bali, da bi še kateri od ubogih otrok ali celo odraslih padel v to luknjo, zato so začeli vanjo odvažati odpadke. Do jeseni so jo že tako napolnili, da so vse smeti že krepko gledale ven iz luknje. To luknjo, ki naj bi dobesedno požirala vodo, pa so imenovali požiralnik. Vse to pa je z nebes opazoval sam Bog. Zgrožen je bil nad dejstvom, da ljudje uničujejo njegov dar, ki jim ga je pred mnogimi leti namenil. Odločil se je, da bo ljudem napravil veliko škodo, češ, naj še oni občutijo, kako druga živa bitja trpijo zaradi njihove brezbržnosti. Ljudje so to počeli vsak dan, dokler se jim ni zazdelo, da je dovolj smeti na požiralniku. Nihče več se ni približal temu območju, le Bor in nekaj njegovih prijateljev je prihajalo žalovat za umrlim Jakom.

Potem se je zgodilo nekaj nepričakovanega. V naslednjih nekaj dneh je Logatec prizadela serija poplav, kakršnih še niso videli. Skoraj vse hiše so bile pod vodo, zato so se ljudje zatekli na bližnje hribe. Po prvih nekaj dneh se je stanje omililo in ljudje so lahko zopet nadaljevali svoje normalno življenje. V njihova srca se je počasi zažiral strah, saj so se na vsaki hiši poznali odtisi rok, po velikosti sodeč otroških. Mnogi so začeli govoriti, da je Jakov duh priplaval iz požiralnika in zdaj plava po poplavljenih območjih in išče žrtve, ki bi jih lahko utopil. Vendar pa poplav še zdaleč ni bilo konec. Ljudje so morali še pet dni ostati na suhem na bližnjih hribih. Nekega dne pa se je požiralnik popolnoma izpraznil in na dan je priplavalo Jakovo truplo. To je seveda videla njegova mati, ki jo je

po tem trenutku popadla nepopisna jeza. Jezila se je na vse Logatčane po vrsti, preklela je vsako najmanjšo stvar, celo nad Bogom se je znesla. Preklinjala ga je in Logatčani so mislili, da nikoli ne bo odnehala. Neke noči je v Logatcu divjala strašna nevihta. Zabliskalo se je in strela je udarila v hišo, kjer je živela Jakova mati. Strela je hišo preklala na pol; polovica hiše je zgrmela v požiralnik, druga polovica pa se je še nekaj dni držala vrha zemlje. Vendar je v nekaj dneh tudi ta polovica padla v požiralnik. O materi ni bilo sledu. Boru se nista več prikazovali postavi ženske in otroka. Vendar je vseeno videl duhove tistih, ki bodo kmalu umrli. Za ta dar ni vedel nihče v Logatcu. Bor je bil edini, ki je vedel, kdaj bo nekdo umrl, zato je svoj dar uporabljal tako, da je skrbel za te ljudi in jim posvečal več pozornosti. Še vedno ga je grizlo v srcu, ker ni rešil svojega najboljšega prijatelja, ampak sčasoma je spet postal stari Bor, ki je ljudem risal nasmeh na obraze.

Ljudje so iz varnosti in strahu pred Bogom začeli graditi zid okoli požiralnika. Ko je bil zid dokončan, se nihče več ni upal približati požiralniku, le Bor je redkokdaj zahajal tja in užival v samoti. Kmalu je prišel dan, ko je moral požiralnik dobiti ime. Dobil je ime Jačka, saj so med seboj premešali otrokovo ime in priimek. Še dandanes so v Logatcu grozne poplave, če je Jačka zamašena s smetmi, ki so delo nečimrnih ljudi.

Ajda Novak
OŠ 8 talcev Logatec
Mentorica: Jasna Brenčič

SPOMIN V SRCU

Ko smo se po dolgem času z družino peš odpravili k maši, sem nekje v gozdu zagledala več deset metrov globoko jamo. Nisem vedela, čemu je bila izkopana. Vprašala sem starše in njihovo pripovedovanje me je pritegnilo. Odločila sem se, da napišem zgodbo.

Po svetu je življenje napeto, saj že nekaj časa divja 2. svetovna vojna. Vsi moški in fantje se pripravljajo na odhod na fronto. V Slovenijo so prišli tudi vojaki iz Srbije in tu kopljejo jame. Več deset metrov globoko jamo kopljejo tudi nad hišo, kjer je bila doma Fani z materjo. Fani se je nekega jutra odpravila k maši in ko je hodila, je zaslišala glasne, čudne zvoke. Nato je videla, da so vojaki, ki kopljejo jamo. V oči ji je »padel« vojak Jovo s čokoladnimi očmi in velike postave. Tudi Jovu je pogled uhajal k lepi gospodični. V njunih očeh bi lahko videl iskrice, saj sta se na prvi pogled zaljubila. Fani pri maši ni mogla biti zbrana, saj se ji je po glavi »sprehajal« Jovo. Ko se je po končanem obredu Fani vračala domov in seveda spet šla mimo vojakov, se je Jovo odločil, da jo zasleduje in s tem ugotovi, kje živi to prelepo modrooko dekle. Ko ga je Fani zaslutila za seboj, ga je počakala pri starem macesnu in ga skušala ogovoriti. Obema so se svetlikale oči. Nobene besede ni bilo slišati. Namesto ust so govorile njune oči. Jovo ni mogel zadržati čustev do Fani, zato jo je objel in poljubil. Poljub ni trajal dolgo, bil pa je poln veselja in upanja v novo nastalo ljubezen, ki se ga Fani ni branila. Še isto uro sta si obljubila, da bosta drug drugemu zvesta do smrti.

Ko je Fani končno prišla domov, jo je mama kregala, zakaj tako dolgo hodi. Fani pa se je samo zasmejala in njen ljubek obraz je zalila rdečica. Tudi Jova je glavni vojak nahrulil, ker je kar brez dovoljenja odšel in to za cele tri ure. Jovo mu ni povedal celotne zgodbe, rekel mu je samo, da je na svetu veliko lepih deklic. Vojak Jovo je zaradi tega tisti večer moral celo noč dežurati. A to ga niti najmanj ni motilo. Ko so ostali spali, se je pretihotapil iz tabora in šel k svoji preljubi Fani. Ta pa je ravno večerjala, ko je Jovo potrkal na zaprašena lesena vrata. Odpret je šla mama in takoj ji je postalo jasno, zakaj njene hčere tako dolgo ni bilo od maše. Mamo je zaskrbelo, kaj bo iz te ljubezni, saj je vedela, da so hudi časi.

Ura je odbila enajst, ko sta se Fani in Jovo morala posloviti. Tako so se vrstili dnevi, dokler se Jovo ni moral zglasiti v svoji banovini. Moral je iti na fronto. Jovo je prosil častnika, če lahko še nekaj uredi. Po vseh

pregovarjanjih mu je le dovolil. Jovo je iz svoje skrinjice vzel svojo verižico s križem, ki mu jo je podarila njegova mama pred odhodom od doma. Z verižico v roki je stekal naravnost k Fani in ji brez obotavljanja s težkim srcem povedal, da mora na fronto. Ko je Fani to slišala, se je zavedala, da to pomeni nepreklicno slovo. Od žalosti ji je skoraj počilo srce. Celo uro sta se objemala in poljubljala. Bila sta neločljiva. Jovo je še enkrat močno stisnil Fani k sebi in ji v žuljavo roko potisnil ogrlico s križem. Nato pa je odšel.

Fani kar ni mogla verjeti, da se ne bosta več videla. Vsak dan bolj ga je pogrešala. Mama pa ni bila toliko potrta zaradi odhoda, saj se ji je že vnaprej zdelo, da bo ta ljubezen prinesla veliko bolečin. Nekega jutra je Fani opazila, da je vsak dan bolj okrogla, sploh njen trebuh je videti napihnjen. Zdelo se ji je čudno, saj ni veliko jedla, sploh zdaj, ko je Jovo odšel. Zato sta se z mamo še isti dan odpravili k zdravniku. Fani je izvedela od starega, izkušenega zdravnika, da bo čez dobrih sedem mesecev dobila otročička.

Minilo je devet mesecev in bližala se je jesen. Fani je sedela ob krušni peči in brala Jovovo pismo. Vsak mesec ji je pisal. Po licih so ji polzele solze in močile malo Marijo, ki jo je pestovala. Fani je imela snubca Franca, s katerim naj bi se čez dobra dva meseca poročila, a se ni hotela. Mama pa ji je prigovarjala: »Otrok mora imeti očeta, kmetija pa moške roke!« Fani pa je vsakič odgovorila: »Saj ga ima. To še ne pomeni, če ga ne vidiš, da ga nima. V mojem srcu bo vedno prostor samo zanj!«

Nekega mračnega jutra, ko bi se morala Fani poročiti s Francem, saj jo je mama prepričala v to, je v Fani vse vrelo. Bila je zelo nesrečna, saj si je predstavljala, kako bo morala poljubiti starega Franca in mu obljubiti večno zvestobo. Ob misli nanj se ji je pred očmi stemnilo. Uro pred poroko se je oblekla v poročno obleko in si nadela ogrlico, ki ji jo je podaril Jovo. Mami je napisala poslovilno pismo in zraven postavila zibelko s spečo hčerko. Potem je obula poročne čevlje in odhitela do jame. Zaprla je objokane oči in se vrgla v ledeno mrzlo jamo.

Čeprav ji srce ni več bilo, je v njem za vedno ostal spomin na Jova in njuno hčerko Marijo, ki jo je prepustila svoji trmasti mami.

»V tej jami, ki jo je kopal njen Jovo, je našla zadnje upanje?« sem žalostno pogledala starše. Samo pokimali so in molče smo nadaljevali pot.

Vir: Velika jama, ki je nastala ob izgradnji Rupnikove linije (Vrh Sv. Treh kraljev)

Beti Žust
OŠ Rovte

Mentorica: Ljudmila Treven



Rovte, razglednica iz leta 1925

GOSTILNIČARJEVO PREMOŽENJE

Nekaj let nazaj sem počitnice preživljala pri svoji babici v Hotedršici. Pokazala mi je pismo neke Antonije Albreht – moje praprababice. Pismo je pravzaprav prošnja za denarno pomoč, poslano na »Slavno okrajno kompanijo za prijavljanje v Logatcu«. Kot mi je babica zaupala, so zavrnjeno prošnjo brez odgovora poslali nazaj. »Te zanima, kako se je življenje te družine odvijalo naprej?« me vpraša babica. Pokimam in babica mi začne pripovedovati.

Hči Antonija Albreht, mlajša, je bila takrat stara 21 let. Najbrž bi bila že poročena, če se njen izvoljenec ne bi mudil v vojski. Vsak dan je čakala novice o njem. Zelo rada je pomagala svoji mami. Zdelo se ji je, da je to njena dolžnost. Njen brat je že tretje leto preživljal v vojni. Dvomila je, če je še živ, a tega nikoli ne bi omenila mami. Franc, njen drugi brat, je bil pred tednom dni vpoklican med vojake. Čez par mesecev bo že stal v jarkih in branil svojo državo. Njen mlajši brat Vincencij pa ima šestnajst let ter hodi v gimnazijo. Antonija je bila navajena vsakdanjega življenja in ni čutila potrebe po spremembah ...

Nekega dne pa pride gostilničarjev sin, Janez Gurmanski so mu rekli. Bil je edini fant Antonijinih let v bližini. Ostali so šli v vojsko, on pa naj bi imel težave z nogami. Čeprav so vsi vedeli, da je »priviligiran« kot gostilničarjev sin, ni nihče ničesar rekel. Zaljubil se je v Antonijo. A ona se ga je branila. Še vedno je čakala, da pride njen izvoljenec iz vojne.

A Janez ni hotel čakati. Ubral je druge strune: »Če se poročiš z mano, boš ti živela pri meni, tvoji družini pa podarim del premoženja in nikoli jim ne bo manjkalo kruha ali česarkoli drugega«. Nekoliko se je obotavljala. Pomislila je nanj, ki se bori v vojni ... nato pa na mamo. Vse bi storila, da bi bila mama srečna. A vendar ... no, kaj pa ... Najbrž je mrtev. Več kot eno leto je, ko mi je zadnjič pisal. Ne more mi zameriti. Z nekoliko težkim srcem je privolila.

Že naslednji dan sta odšla uredit papirje. Kot ji je obljubil, je Janez prepisal premoženje nanjo in njeno družino. Dan pred poroko jo je odpeljal na svoj najljubši hrib, kamor je vsakodnevno zahajal. »Kako zelo ga bolijo noge, kaj?« si je sama pri sebi mislila, rekla pa ni nič. Ravno razlagal ji je, kako srečna bo kot gostilničarjeva žena, ko nenadoma zavpije. Antonijin zgrožen pogled se znajde na modrasu. Janez jo prosi, naj gre v dolino po pomoč. Antonija ga uboga. A ko se vrne z doktorjem, je že prepozno. Pokopali so

ga čez tri dni.

Antonija je nosila črnino leto dni. Zdelo se ji je spodobno, čeprav do nje-
ga nikoli ni čutila posebnih čustev. Tistega lepega maja pa je obleklo belo
- poročno obleko. Njen izvoljenec je živ prišel iz vojne. Mladoporočenca in
nevestina družina so dobro živeli na račun gostilničarjevega premoženja.

»Ti je všeč?« me vpraša babica. Zamišljeno zavzdihnem: »Končno ena
srečna zgodba sredi vseh teh trupel prve vojne.«

Vir: Pismo, objavljeno na spletni strani Kamre

Karmen Bogataj

OŠ Rovte

Mentorica: Ljudmila Treven

ZADNJI VOJAKOV POZDRAV

Na veliki kmetiji so živeli oče Janez, mama Helena in njuni otroci (Frančiška, Janez, Francelj, Andrej, Marija, Leopold, Jožef in Ivana). Ker se je eden od njunih otrok, Francelj, zelo pridno učil, so ga poslali po končani osnovi šoli v gimnazijo v Ljubljano. Pozneje je študiral pravo na Dunaju. Otroci so zelo hitro rasli in so bili v pomoč staršem na kmetiji. Med seboj so se dobro razumeli, pogrešali so le brata Franclja, ki je študiral, in Janeza, ki je odšel v Ameriko za boljšim zaslužkom. Veselili so se Janezovih pisem iz Amerike in Franceljevih počitnic. Ko je Francelj lahko prišel domov, jim je pripovedoval različne zgodbe, dogodivščine in novice. Francelj je doštudiral. Prvo službo je dobil v Kranju. Rad je prihajal domov in pogosto jim je pisal, kaj dela in kako se počuti v odvetniški pisarni. Življenje je hitro teklo naprej.

Ko je prišla prva svetovna vojna, se jim je življenje močno spremenilo. Francelj je nadomeščal šefa, ki je postal vojaški sodnik v Innsbrucku. Precej dela je imel, ampak zaslužek je bil bolj skromen. Skrbeti je moral tudi za šefovo premoženje, zato je le nekajkrat na leto prišel domov. Do Logatca se je pripeljal z vlakom, nato pa je prišel domov peš, če ga oče ni prišel iskat s konji in vozom v Logatec. Andrej, Leopold in Jožef pa so bili vpoklicani v avstro-ogrsko vojsko. Sinovi so bili zelo navezani na dom in starše. Pogosto so pisali domov, kje so, kako se jim godi in kako hudo je v vojski. Starše in brata Franceljna so prosili, naj jim pošljejo obleko, hrano, tobak in denar. Pomladi leta 1916 je Jožef prosil, naj mu pošljejo mazilo proti ušem. Napisal pa je tudi, da ne bo mogel priti na dopust, ker bodo zopet šli v Galicijo čakat smrt. Leopold si je za novo leto 1916 zaželel, da bi bili zdravi in da bi živi pričakali konec vojne. Pozimi 1918 je Leopold pisal staršem, da bi že umrl, če mu ne bi pošiljali hrane od doma in če mu ne bi nič poslal brat Francelj. Zapisal je: »Hudo je tako, da ni za popisat. Za osem mož dajo le en mali vojaški kruh z malo vode. Če ne bi imel nobene krone, bi umrl. Na začetku se je pri kateri hiši še dobilo kaj zastonj, zdaj pa nič več. Ubogo ljudstvo trpi pomanjkanje in jaz z njimi. Če mi od doma ne bi pomagali, bi bilo joj. Saj bi kaj več napisal, pa se ne sme, še za to ne vem, ali bo prišlo do vas ali ne. Poleg tega je še hud mraz. D drugega vam nimam kaj napisat kot to, da priporočam molitev, da se čim prej konča ta strašna kazen.« Andrej je bil ranjen v nogo in v ledvico. Bil je v bolnišnici na Ogrskem. Kljub temu ni bil oproščen vojske, premestili so ga v zaledje, v Trst. Sinovi so nestrpnost čakali pošto in pakete od staršev in od brata

Franceljna. Skrbelo jih je, če niso dobili pošte. Mama Helena je sinovom tudi večkrat napisala, da naj ji ne zamerijo, ker ne piše pogosto, saj ji vedno primanjkuje časa. Tudi doma je bilo življenje težko. Poleg davka so morali plačevati tudi vojni pribitek, oddajati žito, ječmen, pšenico in oves. Ker je bila kmetija velika, sta starša s hlapci in deklami s težavo obdelovala kmetijo. Najhuje je bilo pomladi in poleti. Zato je oče večkrat zaprosil okrajno glavarstvo, če bi lahko kateri od sinov dobil dopust. Na dopust so prišli vsi trije sinovi. Andrej je prišel domov konec aprila 1915, da je pomagal orati, sejati pšenico in oves ter saditi koruzo in krompir. Tudi Leopold in Jožef sta prišla na dopust. Ko je Jožef prišel na dopust, je s seboj prinesel sliko, na kateri je bil fotografiran kot avstro-ogrski vojak. Ko se je zadnjič poslavljaj od doma, je dejal: »Ne vem, če se bomo še kdaj videli, na fronti je hudo, na sliki me boste lahko gledali,« in s težkim srcem je odšel od doma. Neke noči je sanjal, kako se pogovarja s starši, brati in sestrami. Ko se je zjutraj zbudil, je vedel, da to ni bilo res. Še isti dan je dobil ukaz, da mora iti na fronto. Takoj si je rekel: »Zdaj grem zopet čakati smrt.« Postavil si je vprašanje: »Ali bom v resnici še kdaj govoril s starši, brati in sestrami?« Srečen je bil, da je vsaj v sanjah govoril z njimi. Tudi mama Helena in oče Janez sta bila vedno v mislih pri sinovih, ki so bili v vojski. Neke noči je mamo Heleno zbudilo trkanje na vrta. Njena prva misel je bila: »Kdo je prišel? Andrej, Leopold, Jožef?« Vstala je. Vse je bilo tiho. Nikogar ni bilo pred vrati. Bila je le temna noč.

Prva svetovna vojna je bila končana. Jožef je bil ustreljen v Romuniji. Leopold pa je umrl v Italiji. Iz vojske se je vrnil samo Andrej. Tudi Janez je prišel iz Amerike, ker tam ni bilo dela, pa tudi pravega zaslužka. Vsi so žalovali za bratoma, še posebej za Jožefom, ki je umrl star komaj devetnajst let. Mama, oče, bratje in sestre so bili z njim, ko so vstopili v dnevno sobo, v kateri je visela njegova slika. Nekega večera so se zbrali pri večerji v dnevni sobi. Iz sklede so jedli žgance in pili belo kavo. Andrej je pripovedoval, kako je pisal pisma vojakom, ki niso znali pisati. Nato ga je mama Helena vprašala: »Andrej, kdaj si dobil zadnje Jožefovo pismo?« Andrej ji ni utegnil odgovoriti, ker so vsi nenadoma zaslišali škripanje vrat. Pogledali so proti vratom. Vrata so bila zaprta. Jožefova slika na steni se je premaknila v desno in potem v levo ter nato zopet še trikrat v desno in v levo. Vsi so bili tiho. Andrej, mama Helena in oče Janez so se zazrli v Jožefovo sliko. Vsi ostali so še vedno strmeli v

vrata. Škripanja vrat ni bilo več slišati. »Ali je bil to morda zadnji Jožefov pozdrav?« so se začudeno vprašali.

Veronika Treven

OŠ Tabor

mentorica: Bojana Levinger



Logatec, razglednica iz leta 1923

SPOMINI (Z)BLEDIJO

Avgust 1914. Po vaseh se je plazila ena sama misel, ki je ustrahovala vse ljudi. Začela se je vojna.

Meta je živela na majhni kmetiji z bolnim očetom. Ker je bilo delo na kmetiji težko, ji je na pomoč velikokrat priskočil Šoštarjev Matevž. Drug drugega sta imela raje kot svoje lastno življenje. Nekega dne je Matevž oral njivo. Meta mu je prinesla malico, da bi se malo okrepčal. Utrujen, a z veseljem je začel jesti. Po nekaj trenutkih tišine je rekel: »Odhajam v vojsko.« Meta ga je presenečeno pogledala: »Ali še nimajo dovolj vojakov?« Matevž ji je s polnimi usti kruha dejal: »Niso me vpoklicali, sam sem se javil.« Meto je stisnilo pri srcu. Videl je, da zadržuje solze, zato je nadaljeval: »Bodi ponosna, boril se bom za svojo zemljo, za vse brate in sestre; ko se bom vračal, bom ponosno korakal in spomin nate me bo bodril. Odhajam jutri zvečer.« Meta mu ni želela pokazati bolečine v srcu, zato ga je žalostno pogledala in rekla: »Kaj pa trapaš? Kako naj bom ponosna, če pa ne vem, ali te dobim nazaj živega ali v krsti.« Nato je odšla, še preden je Matevž videl njene solze.

Naslednjega dne nista utegnila govoriti. Matevž se je najprej poslovil od svojega očeta, nato pa je stopil ven in rekel Meti: »Ko se vrnem, te popeljem pred oltar in ti na prst nataknem zlat prstan.« Meta ga je objela, poljubila in rekla: »Ni mi mar za zlat prstan, le vrni se.« V roke ji je potisnil svojo fotografijo in ji dejal, naj jo pogleda vsakič, ko ji bo zarja osvetlila lice, da ga ne bi pozabila. Ona pa mu je odvrnila, da bi ga prepoznala tudi brez fotografije in da ga ne bo pozabila. Nato ga je le še opazovala, kako odhaja v žaru sončnega zahoda.

Dnevi so minevali in delo na kmetiji ni čakalo, zato je tudi sama poprijela za težja dela. Ko je morala po letu dni delat v tovarno, je Matevževo sliko pospravila na dno omare, saj je na delo odšla, še preden je sonce posvetilo v njeno kamrico. Minevali so dnevi, ki jih je Meta preživela v garanju in spomin na Matevža je bleдел. Tudi oče ji je nedavno umrl, zato sta jo samota in delo vse bolj razjedala in utrujala.

Napočil je dan, ko so začeli vojaki prihajati domov. Truma mladeničev in mož je hitela objemati svoje družine. Meta jim je tekla naproti, da bi poiskala Matevža. Le redko kdo je prišel nazaj tak, kot je odšel. Vojna jim je vtisnila svoj neizbrisen pečat. Prebijala se je skozi množico mož, ki so bili obvezani, raztrgani, neobriti, napol slepi. Z grozo je opazovala moške,

ki so bili brez noge, roke ali pa so imeli smrdeče obveze na ranah. Eden od mož, ki je imel iznakažen obraz, jo je celo prijel za roko. Ko se mu je zazrla v obraz, se je od gnusa obrnila, ga odrinila stran in rekla, da ni prostora zanj v njeni hiši, saj je mislila, da išče prenočišče. Tekla je naprej, a Matevža ni našla. Čakala ga je do noči. Čakala je, da mu bo luna odsevala v rjavih očeh, če mu že sonce ni. A ni ga bilo, zato se je zaprla v kamro in tam jokala.

Sosedov Miha jo je navsezgodaj prebudil in kričal: »Meta, Meta, pridi hitro pred krčmo.« Meta je pohitela do krčme in tam zagledala mrtvega vojaka z iznakaženim obrazom, zraven pa puško in list, na katerem je pisalo: »Če me nočeš v svoji hiši, mi na tem svetu ni več živeti.« Meta je presunilo spoznanje: »Matevž! On je bil to, on, njen Matevž.« Padla je na kolena in na glas jokala. Spomnila se je besed, ki mu jih je rekla tik pred odhodom. Nikoli si ni mislila, da ga ne bo prepoznala zaradi nekaj brazgotin na obrazu.

Čez leto se je Meta poročila z bogatim gospodom. Živela je v izobilju, ni ji bilo treba garati, a brez ljubezni. Ni pa minilo jutro, da se ne bi zbudila z mislijo ali pogledom na Matevževo sliko.

Vir: Fotografija spravljanja sena na Vrhju Sv. Treh Kraljev, domači arhiv

Jana Treven

OŠ Rovte

Mentorica: Ljudmila Treven

DAN V PRETEKLOSTI

Začelo se je, ko smo v šoli imeli zgodovino. Učili smo se o našem kraju v času Rimljanov. Ta teme nisem maral, ker je zelo zahtevna. Učiteljica nam je dala zelo veliko domače naloge. Postalo mi je slabo, ko sem pogledal vse te nerešene strani v delovnem zvezku. Na srečo je bila to naša zadnja ura tega dne, saj ne bi mogel zdržati pod tem pritiskom domačih nalog, ki bi jih verjetno dobili še na naslednjih urah. Iz omarice sem še pograbil svojo jopo in nato odšel. Strmel sem v mobilni telefon in odhajal ven iz šole.

Stopil sem na dvorišče šole, ko je kar naenkrat vse izginilo. Navaden vodnjak se je spremenil v vodno fontano, zraven mene se je peljal človek na konju, šola se je spremenila v vojaško vadbišče in vsi okoli mene so bili čudno oblečeni. Hotel sem poklicati na pomoč, pa sem zelo hitro opazil, da ni signala. Zaskrbljeno sem gledal naokoli, ko je kar naenkrat prišel do mene nek mož, ki je bil podoben vojaku. Zelo hitro sem opazil, da je ta človek tudi bil vojak in to rimski, saj je proti meni usmeril svoj meč in glasno zavpil, zakaj se ne pripravljam na borbo. To je povedal v latinščini, ampak sem ga vseeno razumel. Tudi sam sem lahko govoril ta jezik, pa čeprav sem poznal samo par izrazov iz šole, za naša slovenska mesta. Med tem, ko sem jaz razmišljal kako lahko govorim latinsko, je vojak udaril z bičem ob tla. Takoj sem ga s strahom pogledal. Vsi, ki so bili poleg njega, so se smejali in govorili, da sem smešno oblečen. Vojak me je odpeljal nekam, kjer so mi dali novo obleko, oklep in orožje. Takoj za tem me je napotil na vadbišče, kjer smo trenirali z lesenimi meči, za tem pa smo še metali kopja. General nam je povedal, da nas čaka bitka in da se bomo bojevali na morju. Malo smo še vadili, potem pa je vsak vojščak dobil nahrbtnik z vsemi potrebnimi stvarmi. Nekateri so dobili konja, nekateri pa smo morali peš, kar ni bilo ravno prijetno. Morali smo priti v Trst, ker je tam пристanišče. Hodili smo že kakšnih dvanajst ur, ko smo zagledali morje. V Trstu je bilo veliko ladij, ki so bile pripravljene za boj. Preden smo se vkrcali, smo vsi trepetali, ker nas je bilo strah, kaj se bo zgodilo. Vkrkali smo se na ladje. Počakali smo, da so bile vse polne in za tem odrinili. Na ladji sem gledal, kako so se drugi igrali igre, da bi pozabili na strah. Nekateri so raje pili vino, da bi bili bolj pogumni, nekateri pa so gledali v nebo in molili. Razmišljal sem o vsem tem, ali se to sploh res dogaja. V daljavi smo videli sovražnike, ki so bili vedno bližje in bližje. Naš general nam je govoril, naj pripravimo vrvi, da se bomo vkrcali na ladjo. Predse sem postavil ščit, ker so začele leteti puščice z vseh strani. Videl sem, kako so poleg mene padali mrtvi vojaki. Čez nekaj trenutkov me je poklical general, naj se vkrcam na sovražnikovo

ladjo. Prijel sem se za vrv, ki je bila tam ob meni. Odrinil sem se močno, tako da mi je uspelo priti na ladjo. Napadel me je sovražnikov vojščak. Nekaj časa mi je uspelo ubraniti napade njegovega železnega meča. Spotaknil sem se ob neko kopje, ki je bilo tam zapičeno. Mislil sem, da je po meni. Vendar mi je na pomoč priskočil general, ki me je v zadnjem trenutku rešil. Pomagal mi je vstati, takoj za tem je ta ladja treščila ob našo rimsko. Ladja se je začela potapljati in v zadnjem trenutku sem se ujel za rob naše ladje. Pogledal sem nazaj, če se je uspelo rešiti tudi generalu, vendar ga nisem videl nikjer. Zagledal pa sem njegovo čelado, ki so jo čisto počasi odnašali valovi. Nisem se mogel več boriti, samo opazoval sem še, kako se ladje potapljajo ena za drugo. Obrnil sem se in videl, kako bo ladja treščila v našo. Odnoslo me je v morje.

In v naslednjem trenutku sem se prebudil v šoli pri uri zgodovine. Poslušal sem, kako je učiteljica vpila, ker sem zaspal med poukom. Sam pri sebi sem razmišljal, da ne bom več sovražil zgodovine, ker se mi lahko spet pripeti kaj podobnega.

Luka Komar

OŠ Tabor

mentorica: Bojana Levinger

MUČNA SOŠKA FRONTA

23. junij, 1915

Danes so ponovno Italijani začeli prodirati proti Krnu. Mi se skrivamo za Krnom in čakamo, da Italijani dosežejo vrh. Takrat jih bomo napadli. To sem slišal od poveljnikov. Sprašujem se, ali je vojna res potrebna. Koliko ljudi sem že videl umreti v tem boju. Ponoči ne morem spati, ker imam grozne sanje. Tri dni nisem že spal, ker sem moral stražiti. Upam, da bom lahko vsaj danes malo pospal. Dva meseca je od tega, ko sem bil poklican v vojsko. Dva meseca nisem že videl svoje žene in svojih sinov. Včeraj sem se menil s kurirjem, ki je prišel iz naših krajev, iz Logatca. Vprašal sem ga, kako je doma. Odgovoril je, da zelo slabo. Vojska jim je pobrala živino iz hlevov. Veliko jih je bilo poklicanih v vojsko. Vprašal sem ga, če bi mi naredil uslugo in bi nesel pismo, ki ga že nekaj časa hranim do moje žene. Rekel je, da samo, če mu odstopim svojo hrano, ki sem jo dobil. Že tako sem lačen in ne dobim veliko hrane, ampak sem z veseljem odstopil svojo hrano samo, da bo nesel pismo ženi.

26. junij, 1915

Čisto sem obupal na kurirjem. Menim, da so ga ustrelili ali pa se mi je samo zlagal, da bi dobil hrano od mene.

28. junij, 1915

Danes je dan, ko je premirje, da si priskrbimo hrano. Zjutraj je prišlo 100 ljudi, ki so nosili hrano in strelivo. Med njimi je bil tudi kurir. Kar skakal sem od veselja, ko mi je predal pismo od žene. V pismu pa je pisalo tole:

Pozdravljen, moj ljubi mož.

Pri nas je zelo slabo. Najin starejši sin je moral v vojsko. Nekaj dni nazaj so tudi k nam prišli po hrano in jo nam vzeli. Sedaj z mlajšim sinom jeva samo tisto, kar nam dajo sosedje. Pa še to, kar nam dajo sosedje, je zelo malo ali pa je stara hrana.

Ko sem prebral to pismo, sem se kar zjokal. Ostal sem brez besed.

Dne 30. junij, 1915 je bil avtor tega dnevnika ubit. Ubila ga je granata, ki je priletela nekaj metrov stran od njega.

Martin Rupnik
OŠ Tabor Logatec
Mentorica: Barbara Facija

**POTEP
V ZGODOVINO
MOJEGA KRAJA**

**Zbornik mladih literatov
občine Logatec**

Izbor najboljših del
literarnega natečaja 2013

Selektorski izbor in uredništvo:
Urška Orešnik, literarna komparativistka in slovenistka

slikovno gradivo:
Zbirka starih razglednic iz arhiva Knjižnice Logatec

Oblikovanje:
ART-CREATIVA
Tisk:
Partnergraf d.o.o.
Naklada 100 izvodov
November 2013

Izdal in založil:
JSKD OI LOGATEC
Odgovorna oseba:
Tanja-Pina Škufca



Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
Območna izpostava Logatec

